

BN

Informativno političko glasilo

Bunjevačke Novine

www.bunjevacke-novine.com

Subotica, avgust 2010. - Godina VI - Broj 62 - Cijna: 50 dinara

NA PUTU UJEDINJENJA

ISSN 1451-2505

9 771451 250009

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине

Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine

National Council of the Bunjevac Ethnic Minority

Slušajte radio emisije na bunjevačkom jeziku – „Bunjevačka rič“

Radio Novi Sad - 100 MHz vrime emitovanja:
petak 22.00 - 22.30 sati

Radio Subotica - 89,6 MHz vrime emitovanja:
subota 20.00 - 20.30 sati

Radio „Trend“ - Bačka Topola 97,8 MHz vrime emitovanja:
nedilja 12.00 - 12.30 sati

Radio Sombor - 97,5 MHz 14.00 - 14.30 sati

Gledajte bunjevačku emisiju „SPEKTAR“

Televizija Novi Sad – II program

vrime emitovanja: nediljom od 17.30, a repriza
je naredne nedilje od 17.30 sati

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan velikog prela*

23. februar, *Dan izbora prvog novog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan kad je 1918. godine u Novom Sadu održana Velika narodna skupština Srba, Bunjevaca i ostali Slovena*

Positite naše internet strane
www.bunjevci.org.rs

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBOTIČKOG GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEDO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBOTICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA

OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKOG INFORMATIVNOG CENTRA POMOGLI

MINISTARSTVO
KULTURE
REPUBLIKE
SRBIJE

POKRAJINSKI
SEKRETARIJAT
ZA INFORMACIJE
AUTONOMNE
POKRAJINE
VOJVODINA

Informativno-političko glasilo
bunjevačke nacionalne manjine

Godina VI Broj 62
Avgust 2010. godine
Cina 50 dinara

Izlazi prve nedilje u mjesecu

Izdavač:
NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI
CENTAR” - Subotica

Osnivač izdavača:
NACIONALNI
SAVET BUNJEVAČKE NACIONALNE
MANJINE

Direktor NIU „BIC” i
glavni i odgovorni urednik:
mr Suzana Kujundžić – Ostojić

Savit novina:
Mijo Mandić, Marija Šamu, Joso Poljaković

Tehnički urednik:
Ivan Stantić

Stalni saradnici:
Ana Vojnić Kortmiš, Livia Tričko Stantić,
Josu Poljaković, Desa Kujundžić, Marija
Horvat, Ružica Parčetić, Nikola Sedlak,
Dragan Tovarišić, Tamara Babić

Naslovna strana:
Na putu ujedinjenja

Adresa:
Trg cara Jovana Nenada 15/1,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 523-505
e-mail: bic@tippnet.rs

Tekući računi:
160-143270-73 i 335-16082-21

Štampa:
Rotografika Subotica

Tiraž:
1.000

Dizajn:
Studio Trid Beograd

Distribucija:
„Štampa sistem” - Beograd, „Press interna-
tional” - Novi Sad, „Futura plus” -
Zemun

Nacionalni savet
bunjevačke nacionalne manjine:

Kancelarija u Subotici:
Trg cara Jovana Nenada 15/5,
24000 Subotica
Telefon/fax: 024 554-881
e-mail: bns.scg@EU.net.yu,
bns.scg@panonn.net

Regionalna kancelarija u Somboru:
Jovana Popovića bb, 25000 Sombor
Telefon/fax: 025 449-175

Poštivana čeljadi,

Lito je već uveliko, kako su kiše počele, kazlo bi se i da su one jake karnikule za nama. Za Bunjevca lito je vreme koje podsica da će ufriško doći Dužijanca. Ta zafala Bogu na novom kruvu pritvorila se vremenom u, čini se, jedan od najveći kamenova spoticanja med nama. Čudo, kako štogod dobro, plemenito i veliko mož vremenom skliznit u suprotno. Naš bać Marko Peić, divanio nam je za ovaj broj novina, kako je kadgod Dužijanca u varoši bila pravljena i posićena. Danas, od tog nije ostalo ništa. Ni pravljenja, ni svita na njoj. Mučna atmosfera oko nje, koja vlada cile godine, i tako već godinama unatrag, dovela je do tog da je malo oni koji je prate. Moždar nam to svima nauk da se štogod mora ufriško prominit!

Strana 5

Strana 6-8

Strana 8-9

Strana 10-11

Strana 18

Strana 19-20

Sadržaj

4	Bunjevačka prava i u Madžarskoj
5	Bunjevci nisu Hrvati
6-8	Bunjevci će tražit samo ono što drugi već imaju
8-9	Zafala novom kruvu
10-11	Najteže je zainteresovat Bunjevce za njevo pitanje
12-13	Najlipši dan u životu
18	Oduševili publiku
19-20	Sviro sam i za šesto svatova
26	Krenilo i u Evropi

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u mjesecu donese „Bunjevačke novine” pritplatite se na nji. Godišnja pritplata je 420 dinara, a od avgustovskog do decembarskog broja je 175 dinara. Platit možete na naš tekući račun: 335-16082-21 (Metals Banka) sa naznakom za pritplatu. Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra. Platit možete na naš devizni račun: IBAN: RS35335007010004868865; SWIFT: MBSORS22 sa naznakom za pritplatu (Metals Banka). Posli uplate nazovite nas, kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

JEDAN KORAK DO MANJINSKE SAMOUPRAVE BUNJEVACA U MADŽARSKOJ

Bunjevačka prava i u Madžarskoj

Iz Madžarske od naši Bunjevaca stižu nam lipe i ohrabrujuće vesti. Posli decenijske borbe da u ovoj zemlji i oni budu priznati ko obaška nacionalna manjina njev trud i zalaganje, posli par neuspjaha, urodio je plodom.

Potrebna zakonska procedura je urađena i sad je potrebno skupit potpise naši Bunjevaca u Madžarskoj kako bi i oni, ko i sve ostale nacionalne manjine u Madžarskoj mogli osnovat svoju lokalnu samo-

upravu. Ovaki vid organizovanja naši Bunjevaca značio bi novo i bolje poglavlje njegov života u Madžarskoj. O ovim dešavanjima piše nam Mijo Mujić iz Baje, dopisnik „Bunjevački novina“.

Sa poštivanjom, na daljnje korišćenje, proslidivam dopis Andraša Šerega, šefa pres službe Ustavnog suda Madžarske, u kojem se, izmed ostalog, nalazi i odluka Ustavnog suda o bunjevačkoj narodnoj nacionalnoj inicijativi.

Grube hrvatske optužbe i narsrtaji nisu našli svoje mjesto, jel sad već tri visoko rangirane institucije – Madžarska akademija nauka, Državna izborna komisija i Ustavni sud – stoje iza nas da možemo početi skupljanje potrebnih potpisa. Za izvršenje ovog zadatka imamo rok od 60 dana, koje će se prikriti 3. oktobra zbog izbora za Manjinske samouprave, čemu se mi radujemo brez obzira što je ovaj posao teže obaviti u

litnjem periodu, neg u kako drugo vrijeme.

Dobro je da ćemo u pridojećim lokalnim izborima uzet učešće, a oni koji su nas spoticali, pokazali su da su se temeljno privarili.

PRIDLOG ZA NARODNOST BUNJEVACA U MADŽARSKOJ DOBIO ZELENO

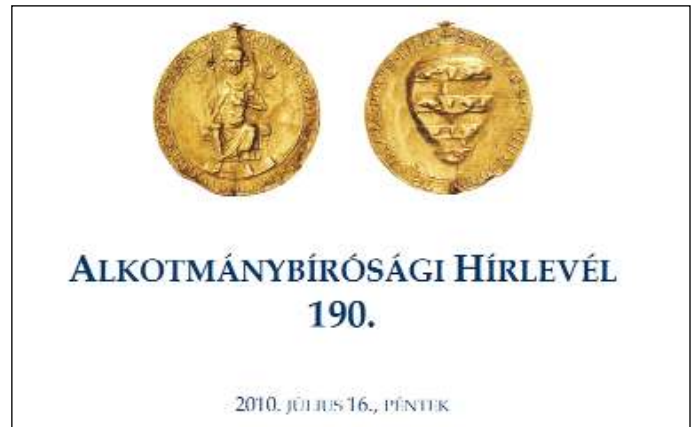
Parlament na potezu

Ustavni sud (US) u Madžarskoj u Odluci donesenoj 13. jula odobrio je rješenje Republičke izborne komisije 3/2010. (I 14). U njem je Državna izborna komisija ozvaničila državnu narodnu inicijaciju za obrazac za skupljanje potpisa, na kojem će bit slideće pitanje: U smislu Zakona o nacionalnoj i etničkoj manjini iz 1993. godine LXXVII (u nastavku: Zakona o manjinama) u članu 61 tačka 2, „mi dole potpisani mađarski državljani izjavljujemo da pripadamo bunjevačkoj manjini u Madžarskoj i da odgovaramo uslovima opisanim u Zakonu o manjinama. Molimo poštovani Parlament, da na osnovu Zakona o nacionalnim manjinama prizna bunjevačku nacionalnu zajednicu ko svoju nacionalnu manjinu i da član 61 tačka 1 „Nacionalne manjine u Mađarskoj” dopune i bunjevač-

kom manjinom. DIK je ustanovio da obrazac za skupljanje potpisa odgovara zakonom propisanim normama, ko i da zadovoljava svojim sadržajom na pitanje narodne inicijative.

Odluku DIK-a su mnogi napali – med njima i Državna samouprava Hrvata – prid Ustavnim sudom. Prema njevim zamirkama Bunjevci divane hrvatskim jezikom, i svojim kulturom i običajima predstavljaje dio hrvatske nacionalne kulture. Negodovali su i to što DIK nije zatražio mišljenje pridsidnika Madžarske akademije nauka o održivosti zakonski uslova po ovom pitanju.

Ustavni sud nije našo utemeljnim primedbe. U pismu inicijatora obrasca za popunjavanje, saopšteno je da je pridsidnik Madžarske akademije izjavio slideće: „Akademija ne vidi pripreku da Bunjevci

dobiju status samostalne nacionalne manjine. Međutim, Državna samouprava Hrvata pridala je Ustavnom sudu saopštenje Madžarske akademije nauka da stav pridsidnika Akademije nije zvaničan stav ove institucije u odnosu na priznavanje samostalne bunjevačke nacionalne zajednice. Ustavni sud, podsjećajući na svoju odluku, je naglasio: „Zakon obaveziva DIK da zatraži mišljenje Madžarske akademije, al ne sadrži odrednicu ko to treba da učini. U iniciranju za narodnost, postoje dva člana u koji-

ma slučaj dospiva do DIK-a. Prvi član treba da zatraži ozvaničavanje obrasca za sakupljanje potpisa, a drugi član određiva proviravanje skupljeni potpisa i njevo slanje u Parlamentu. Ustavni sud se slaže sa tačkom gledišta DIK-a da pitanje nedvosmisleno odgovara zakonskim uslovima. Stoga je Ustavni sud odbio primedbu koja se upravo odnosila na dvosmislenost“.

Službeni list Ustavnog suda Madžarske, broj 190 od 16. jula 2010. godine.

S. K. O.

BUNJEVAČKA NARODNA KOALICIJA ODRŽALA KONFERENCIJU
ZA ŠTAMPU NAKON PONOVLJENI IZBORA U TAVANKUTU

Pokornićevoj listi još jedan mandat

Jula 20. dva dana posli ponovljeni izbora u Tavankutu i Višnjecu, Bunjevačka narodna koalicija (liste 3, 4 i 5) održala je konferenciju za štampu na kojoj je saopštila da je lista 3 dobila još jedan mandat u Bunjevačkom nacionalnom savitu, što znači da je lista 1 izgubila jedan mandat.

Kako je **Branko Pokornić**, nosilac liste 3, a sad već i pridsidnik Izvršnog odbora BNS, kazao prid novinarima, oni su već informisali javnost da je CIK na biračkom mistu 68 u Tavankutu poništio izbore, ko i u Višnjecu, di nisu bili održani. Usldila je žalba sudu, što nije išlo glatko, al je na kraju poništena odluka Centralne izborne komisije i za 18. juli zakazani su novi izbori u obadvi izborne jedinice.

– Izbori su održani, a rezultati

su slideći. Na obadva izborna mesta izašo je veći broj birača neg što je to bilo kod redovni izbora, i mi smo potvrdili svoj mandat na izbornom mistu 68. Iz ti razloga pravda je zadovoljena i listi broj 3 je vraćen jedan mandat u BNS-u. Na biračkom mistu 68 upisano je 416 birača, 213 je izašlo na izbore, a lista 1 je dobila 34 glasa, broj 2 je dobila 1, lista 3 je dobila 124 glasa, lista 4 - 23 glasa, lista 5 - 11, lista broj 6 - 13, lista broj 7 je dobila 7 glasova. Time je lista 3 ostvarila povratak mandata i u BNS ulazi **Stevan Bešlić s naše liste** – kazao je med ostalim Branko Pokornić.

Izbori su gotovi, kako je naglašeno, od 23 mandata u BNS-u je 13 na strani Bunjevačke narodne koalicije, a 10 na strani liste 1 i 2.

V. M.

BUNJEVCI NISU HRVATI

Na istoj konferenciji za štampu 20. jula Nikola Babić, potpridsidnik Bunjevačkog nacionalnog savita, osudio je izjavu Petra Kuntića, pridsidnika DSHV-a na obilježavanju 20-godišnjice postojanja stranke kojoj su prisustvovali Boris Tadić, pridsidnik Srbije, i Ivo Josipović, pridsidnik Hrvatske.

nišemo i skrenemo pažnju našoj javnosti. Svaki demant je taki kaki je, al mi nemamo intervenciju od strane države iako smo na primeren način pridočili ministru i dobili uviravanje da taki statut i program neće bit ozvaničen, i da će bit statutarna obaveza ne samo ove stranke neg bilo koje druge. Ne mož Kuntić

– Kad je pridsidnik stranke govorio o ciljevima stranke, kazao je da se oni ostvaruju kroz identitet Hrvata, u zagradi stoji Bunjevaca i Šokaca. Ja bi podsitio da smo se krajom prošle godine obratili ministru za lokalnu samoupravu da se kod registracije političke stranke mora decidno opridlit, ne mogu Bunjevci i Šokci bit u zagradi ako se govori o Hrvatima, jel takog naroda po popisu i kod izjašnjavnja ne postoji. I to je već ne znam koji put da moramo da interve-

da vodi brigu o Bunjevci, o njima mož da vodi brigu Bunjevački nacionalni savit. To je čak krivično dilo koje treba da pokreće država. Ivo Josipović, virovatno ponet onim što je Kuntić kazao, izreko je, ko u pismi, vaša je grana mala al je fina, trudićemo se da ostane zelena, i imaćete svu pomoć u tom. To je direktna aluzija da smo mi Bunjevci - Hrvati. Zaprepašćeni smo da je tako što-god izrečeno a da nikake reakcije na to nije bilo – kazao je Nikola Babić.

BLAŠKO GABRIĆ, NOVI PRIDSIDNIK BUNJEVAČKOG NACIONALNOG SAVITA, DIVANI ZA „BUNJEVAČKE NOVINE”

Bunjevci će tražiti samo ono što drugi već imaju

Mi nećemo ići do Strazbura, jel ćemo u našoj državi dobiti prava koja nam pripadaju, al ćemo ići do pridsidnika Subotice, pridsidnika Vojvodine i pridsidnika države, i zahtijevati prava koja nam garantuje Ustav. Bunjevci, pored ostalih, pune budžet Grada, Vojvodine i Srbije. Pa ne troše oni naše novce nego naše. Ako je tako onda je i određeni procenat budžeta za očuvanje naše kulture. Neću tražiti ni moliti, nego zahtijevati da nam ga daju, ravnopravno sa ostalim nacionalnim manjinama

Bunjevci su izabrali svoj novi Nacionalni savit od 23 člana. Konstitutivna sidnica tog novog Savita održana je 25. juna, na kojoj je izabran i novi pridsidnik **Blaško Gabrić**. To je povod da sa njim za naše novine divanimo o tom šta je dosad urađeno, a koji zadaci čekaju da budnu urađeni. Gabrić od prvog dana izbora na prvo mjesto meće zadatak praviljenja jedinstva među samim Bunjivcima.

– Počecu od raspuštanja starog Bunjevačkog nacionalnog savita. Svi nacionalni saviti su ostali do novog izbora, sem bunjevačkog. Pitam zašto? Nikola Babić nema nikakvi kriminalni radnji zbog čega bi se Savit moro minjati. Postojala su neslaganja pojedinačno oko rada Savita, i normalno je da pridsidnik ima pravo da pravi izmine i zamjene, il da smini onog ko ne radi svoj posao, posebno ako prima platu, odnosno pare za koje odgovara pridsidnik BNS. U smjenjivanju Nikole Babića i Savita vidimo i želju da Bunjevci ne naprave novi BNS, jel se smjena dogodila tačno na polovini skupljanja potpisa za poseban birački spisak za izbore nacionalni savita. Tribalo je da se svi posvađamo, da više niko ne nastavi skupljati potpise, i da Bunjevci zato ne mogu na izbore: ko vam je kriv što niste napravili BNS!

– To što je umjesto Nikole Babića postavljen dr Andrija Peić i Đurđica Skenderović, koji su i dušom i tilom Bunjevci koji žele da imamo Nacionalni savit, bila je srića. Jel dobili smo dva odgovorna Bunjevca koji su nastavili skupljati potpise za bunjevački birački spisak, a i Babić, i Bajić, i drugi se nisu naljutili zbog smjene, nego su i oni nastavili ovaj posao. Na našu sriću, dobro je ispalo, svi smo odradili svoj dio posla i uspili smo skupiti onoliko birača koliko je tribalo da se izađe na neposredne izbore.

Poslije izbora, kako kaže Gabrić, ponovo je stvorena panika u vladajućim strukturama demokrata, koji sad sa bunjevačkim Hrvatima prave balans Srbima u Hrvatskoj, i

Bunjevci su ponovo žrtveni jarcu.

– Bunjevačka prava u Srbiji nikad nisu bila ugrožena da su se Bunjevci morali iseljavati. Najugroženija prava Bunjevaca su bila 1945. godine kad je država odlučila Bunjevci i Šokci moraju biti Hrvati, jel nemamo svoju državu. Zato onda naše mišljenje nije bilo bitno. To je bila najveća bruka socijalističkog sistema il nikog koje u ono vrijeme tito da se pribrojaju sa Srbima i Hrvatima, pa kad veštački napravimo malo više Hrvata, jel su Bunjevci i Šokci katolici a nemaju državu, pa eto nama 84 iljade Hrvata u Srbiji. Poznato je da je 84 iljade Bunjevaca ušlo 1918. godine u sastav Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Onda smo imali u Skupšti-

ni Vojvodine 84 delegata Bunjevca (na iljadu jedan), a Hrvata iz Baranje i Bačke bilo je 2. To su istorijske činjenice koje postoje u popisu stanovništva, i niko danas ne može tu istoriju da prikrajati. Jeste, „pokrstili” smo se, sad nas ima 16 iljada, skupili smo 8 iljada potpisa, a od tog je 4 iljade glasalo. A sad 4 iljade podilimo na polak, znači 8 posto je danas tribalo da vodi Bunjevce.

Blaško Gabrić prve posliizborne dane sad tumači ko svoju ličnu borbu za jedinstvo unutar Bunjevačkog nacionalnog savita, a onda i cilog bunjevačkog svita.

– Kazo sam, ja se ne možem priključiti listi jedan jel sa nama bi imali još dva glasa, taj ko je za jedinstvenu listu ja ću tamo prići. Liste 3, 4 i 5 su se složili i napisano dali da će funkcije podiliti ravnopravno broju dobijeni mandata sa listama 1, 2 i 6, i ja sam prišao njima. Pošto je poništeno glasanje u Tavankutu, umjesto 8, lista 1, 2 i 6 dobila je 9 mandata, a liste 3, 4 i 5 umjesto 10, dobili su 9 mandata. Lista 1, 2 i 6 je žurila da napravi sidnicu prije završetka izbora, a lista 3 je dobila sud u Tavankutu su ponovljeni izbori. Tako su dobili još jedan mandat, umjesto 3 sad imaju 4.

U svim izjavama Blaško Gabrić ističe potrebu za zajedništvom Bunjevaca, da će se raditi na tom, pa

čak i da poziva Bunjevce-Hrvate da se vrate med Bunjevce.

– Naši didovi, Bunjevci i Mađžari su zlatnicima otkupili od Marije Terezije Suboticu i on je posto slobodan kraljevski grad Marioterezijanopolis. Prema tom, Subotica je grad Mađžara i Bunjevaca i ostali koji su živili u to vrijeme u Subotici. Političari su sa Bunjercima, pošto nisu imali svoju državu, mogli da rade šta su tili. Posli Drugog svitskog rata se niko nije smio buniti ni protiv čega jel si lako i nevin mogo završit u zatvoru, ako te kogod potkazo. Bunjevci se nisu smili bunit kad su ji proglasili Hrvatima, al su se ponašali po onoj izreki, zovite nas i đuga, al nas nemojte razbit, mi Bunjevci ćemo se znat snać, mi smo radnici, imamo svoj poso, salaš. Da ne budemo na popisu med ostalima, kazali su, dobro bićemo Hrvati jel i to je katolička vira i idemo u istu crkvu. Bunjevci su radni i miroljubiv narod, nije se borio za svoja prava i ćutio je. Dok su ostale nacionalne manjine dobile sve, mi nismo dobili ništa. Čak nas nema ni med zaposlenima u Skupštini grada, il zdrvao malo.

Tu je Blaško Gabrić zaključio kako su Bunjevci kroz istoriju sve priživili, pa i dug period nepriznavanja, ko i najnoviji pokušaj da ne izaberu novi Savit. Al ostala je podila med Bunjercima. To Gabrić vidi vako:

– Bunjevci nisu podiljeni, podiljeni su lideri lista za Nacionalni savit. Možda po nalogu Demokratske stranke il koga kome ide u prilog da ima kontrolu nad nacionalnim manjinama, radi lični interesa u političke svrhe. Politika je umišala svoje prste. Političari danas rade šta oće. Običan bunjevački svit nije podiljen. BNS će radit da se razlike izmed Bunjevaca, bunjevački Hrvata, bunjevački Jugoslovena i oni koji su očli med ostale, smanje il nestanu, i da kažemo, pa mi smo domaćini Subotice, ajmo se čak i sa politikom baviti, ajmo se

udružiti na parlamentranim izborima rad zajednički interesa. Na izborima prija 8 godina na svakoj mesnoj zajednici u Subotici stajalo je ime i prizime isprid stranke, imali smo 24 Bunjevca u Skupštini opštine, al su svi oni bili u raznim strankama. Onda sam sa Nacom Tonkovićom 2001. i 2002. godine pokušao da napravim skup svi Bunjevaca brez obzira kako se pridstavlja, da pojidemo krumpiraču a da se ne posvađamo. I uspili smo se na 3 sesije dogovoriti šta su nam zajednički ciljevi. Pa sam pito, ljudi, ne vidite šta nam rade!? Mi smo domaćini grada, a niko nas ništa ne pita više. Pogledajte šta su sve Mađžari dobili, od vrtića do fakulteta, a Hrvati od vrtića do sridnji škula. Jeste, oni imaju svoju domicilnu državu koja ji pomaže i oni su u boljoj poziciji od Bunjevaca, al u odnosu na nji mi nismo dobili ni mrvicu. I nismo se ni bunili. A ja sam kazo, dosta je, nećemo više ćutiti! Ja ću bit bunjevački Jožef Kasa koji je za Mađžare izborio sve.

Za pridstavnik mađžarske nacionalne manjine Gabrić kaže da su sa tvrdnjom da su ugroženi išli do Evropskog parlamenta u Strazburu, tražili njeva prava i dobili ji.

– Mi nećemo ić do Strazbura, al ćemo ić do pridsidnika Subotice, do pridsidnika Vojvodine i pridsidnika države i zahtivat naša prava koja nam garantuje Ustav. Bunjevaca ima 16 iljada, i mi pored ostali punimo budžet grada, Vojvodine i Srbije. Pa ne troše oni njeve novce, neg naše. Ako je to tako onda je il određen procenat budžeta za očuvanje i naše kulture. Neću tražit ni molit, neg zahtivat da nam ga daju, ravnopravno sa ostalim nacionalnim manjinama. Tražiću od Grada da se za slideću godinu u budžetu planiraju sredstva za gradnju „bunjevačke kuće”. I zbog tog sam se vratio iz penzije. Tio sam se manit politike, jel meni je ona donela samo štetu.

Dal je realno tražit više novaca i

FUNKCIJE U NOVOM BNS

Pridsidnik Bunjevačkog nacionalnog savita je Blaško Gabrić, potpridsidnik je Nikola Babić, pridsidnik Izvršnog odbora BNS-a je Branko Pokornić, zaminik pridsidnika Izvršnog odbora BNS-a je Stela Bukvić, članovi Izvršnog odbora BNS-a su Nevenka Bašić Palković, Šime Sekulić i dr

Vlado Babić, pridsidnik Odbora za obrazovanje je Mirjana Savanov, pridsidnik Odbora za kulturu je dr Etela Jerinkić, pridsidnik Odbora za informisanje je Dragan Kopunović, a pridsidnik Odbora za službenu upotribu jezika i pisma je Mirko Bajić.

gradnju bunjevačke kuće od grada?

– Najrealnije! Grad je drugima dao, a kako sad nama da ne da. On naše pare troši, ne mi njegove. Moraju smanjit drugima da nam obezbede ono što su obezbidili drugima. Bunjevačka kuća triba da bude zgrada u kojoj će bit smištene sve bunjevačke institucije. Nama triba sala, bina i prostorije za sva kulturno-umetnička društva. Mi danas priko milion i 500 iljada dinara plaćamo zakupnine u gradu, jel nemo svoje prostorije, dok drugi imadu prostorije. Zašto mi nemamo? Pa Subotica je bila bunjevački grad, a sad svi imaju, samo Bunjevci kod svoje kuće nemaju. Nema nikakog osnova da nama Gradska uprava uskrati naša prava. Mi smo od Marije Terezije otkupili grad i ta Gradska kuća je bunjevačka, bar dvi petine, pa ćemo se onda priselit u nju ako nam neće napraviti novu.

U daljem razgovoru Blaško Gabrić ističe da je prid Bunjevačkim nacionalnim savitom da formira Zavod za kulturu koje su druge nacionalne manjine već dobile. Prošle godine je iz republičke vlade dato obećanje da će ove godine u ovo vrijeme Bunjevci imat Zavod za kulturu.

– Al demokrate u Novom Sadu nisu izglasale kad je to bilo na dnevnom redu. Sad je DS ušo u BNS. Odlično, reko, došli ste i sad izvolite izglasajte da ga dobijemo. Jel tamo ima novi radni mista za Bunjevce i tu triba nastavit rad na standardizaciji bunjevačkog jezika. Zašto Mađžari

ima 7.700 sati na radio i TV, Srbi 7.700, Hrvati 700 sati godišnje, a mi po sata nediljno. Po kom osnovu smo mi dobili samo po sata? Zato što smo mi nji primili u naš grad da budu ravnopravni, a oni nama uzeli sva prava jel se nismo tili buniti?

U daljem razgovoru Gabrić kaže da su svi uspišni subotički političari odneti u Beograd di su bili u manjini i morali su ćutiti, a ode su ostali slabi koji nisu znali da se izbore za naša prava.

– Smatram da ima dovoljno pametni Bunjevaca koji vide šta nam rade. Mi se možmo udružiti sa hrvatskim Bunjercima brez problema, on je moj najbliži brat. Imam rođenu braću, pa onda Bunjevce za drugu braću, pa onda Hrvate, pa Srbe, Makedonce, pa svi Južni Sloveni su mi braća. Poštujem sve narode na planeti.

– I sad smo uspili da napravimo taj naš BNS u kojem moraje svi raditi na zajedničkim interesima. Ni ova, ni ona lista neće imat nikake privilegije, samo u zajedništvu. Radićemo za bunjevački narod da dobijemo to što do sad nismo imali, a imali smo na to pravo. To je naš cilj.

U svim nastupima u javnosti vi pozivate Bunjevce da se uključe u rad na ciljevima Savita, u oblasti kulture, obrazovanja, informisanja i službene upotrijebe jezika.

– I sad pozivam sve koji se još nisu upisali na poseban birački spisak da to urade. Nije sramota bit Bunjevac! Jedinstveni cigurno možmo više postić neg poje-

dinačno. Zato sam ja kazo članovima BNS, niste pobidili, nema pobidnika. Ako oćete radit, to je poso, i za njeg ćete bit plaćeni. Ako kogod oće radit umisto mene, evo, radi i primi platu. Konkursima ćemo otvarat radna mesta.

Na kraju Gabrića pitamo dal je optimista prid velikim zadacima?

– Sto posto! Nema stvari koju sam ja u životu počo a da sam ostavio nezavršenu. Vratio sam se ponovo u politiku, i ako ujedinem Bunjevce sa bunjevačkim Hrvatima i jugoslovenskim Bu-

njevcima (oni koji su se na popisu izjasnili ko Jugosloveni) ponovo ćemo bit u Skupštini, a sliedeći pridsidnik mož bit Bunjevac. Ima nas najviše, i ako uspijemo da animiramo Bunjevce da izađu već jedared da glasaje za sebe a ne protiv sebe, da se uje-

dinimo i da ponovo grad bude bunjevački, bar jedan dio, cilj će bit postignut. A ne svi da imaju veća prava od nas Bunjevaca. Al ako Bunjevci neće da se ujedine, onda nisu ni zavridili više neg što imaju – kazo je za naše novine Blaško Gabrić. B. E.

SOMBORSKI BUNJEVCI PROSLAVILI ZAVRŠETAK ŽETVE U SVOJOJ BUNJEVAČKOJ KUĆI

Zafala novom kruvu

Završnu žetelačku svečanost „Dužionica 2010” somborski Bunjevci proslavili su 25.jula. Dužionica 2010 somborskim Bunjercima bila je puno više od tradicionalne završne proslave žetelački radova na njivama. Jubilarnu, desetu Dužionicu od reosnivanja Bunjevačkog kola, somborski Bunjevci proslavili su prvi put u svojoj Bunjevačkoj kući

Tog prohladnog, kišovito jutra 24. jula, učesnici proslave u lipim bunjevačkim nošnjama na fijakerima okupili su se već tradicionalno u gradskom parku i restoranu „Fijaker stari”. Ni taj ladni vitar pa ni kiša nisu otirali osmije i radost mladi a posebno bandaša i bandašice, **Simone Sekereš** i **Marinka Mačkovića**, koji su svečano stigli na tropregu. Pristigli su i gosti iz Beograda, Novog Sada, Subotice, Bajmoka i posebno dragi gosti iz KUD-a „Bunjevačka zlatna grana” iz Baje. Gosti somborske Dužionice 2010 bili su i zaminik ministra za ljudska i manjinska prava Republike Srbije **Petar Antić** sa

suprugom i pomoćnikom **Dušanom Smiljanićom**, gradonačelnik Sombora **Nemanja Delić** ko i kapelan crkve sv. Trojstva **Predrag Alilović**. Iz bunjevački institucija u Sombor su stigli pridsidnik BNS **Blaško Gabrić**, pridsidnik bunjevačke Matice **Ivan Sedlak** sa saradnicima i direktorka NIU BIC

mr Suzana Kujundžić -Ostojić.

Parada učesnika na fijakerima pod ambrelima somborskim vincima prithodila je svečanoj misi zafalnici u crkvi Svetog Trojstva. Molitve su uslišene pa je kiša pristala i lipota bunjevačke igre i nošnji prinela se i pridstavita je okupljenoj publiku na trg Sv. Trojstva.

Do Županije, gosti i učesnici Dužionice stigli su svečano na fijakerima poklanjajuć Somborcima još jednu prilipu paradu lipi fijakera i još lipši timareni konja.

Gradonačelnik Sombora, **Nemanja Delić** s rićima dobrodošlice primio je bandaša i bandašicu i izrazio svoje zadovoljstvo što se ovaki

običaji niguju i čuvaje od zaborava i svakako pridstavljaju kulturnu i turističku ponudu grada Sombora..

Prid „Varmedom” kako se često naziva somborska Županija, odigrano je Bandašicino kolo a glavno slavlje i veselje nastavito je u novoj Bunjevačkoj kući.

Dužionica je bila prava i svečana prilika za posvećenje Bunjevačke kuće koju je posvetio mladi kapelan crkve sv. Trojstva Predrag Alilović.

Prija svečane užne gostima se obratio počasni pridsidnik UG „Bunjevačko kolo” **Đuro Bošnjak** pozdravivši, prija svega, goste iz Ministarstva za ljudska prava i nacionalne manjine, ko i sve ostale pridstavnik bunjevački institucija iz Subotice, Novog Sada, Bajmoka ko i pridstavnik lokalne samouprave u Somboru. U svom obraćanju, gospodin Bošnjak je podsitio na tradicionalni način žetveni radova, na vridne risare-kombajnere i sve trudbenike ovog vrimenta što su se tokom ovogodišnje žetve borili za svaki klas i zrno novog žita.

Uslidilo je posvećenje krune i

kruva od novog žita ko i posvećenje Bunjevačke kuće. Svečana užna počela je uz „Oče naš”, a mladost je nuz tamburaše pismu i igru nastavila slavlje do večernji sati.

Pamtiće se ova Dužionica, čulo se med čeljadima, „Al nas kiša ujutru dočekala ko da je jesen, al ništa milije i toplije od svoje Bunjevačke kuće.” Pisma se orila, podvriskivo se, igralo... jel najlipše je u svojoj kući!

R. P.

DAN DUŽIJANCE, NACIONALNI PRAZNIK BUNJEVAČA, OBILUŽAVA SE 16. AVGUSTA U GRADSKOJ KUĆI

Najava dočeka krune i kruva

Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine obavištava građane da će u ponedjeljak, 16. avgusta, s početkom u 19 sati, u Velikoj vićnici Gradske kuće bit održana svečana akademija povodom „Dana Dužijance”, nacionalnog praznika bunjevačke nacionalne manjine. Svečanost će početi dočekom krune i kruva od novog žita, koji donose bandaš i bandašica i pridaju ga domaćinu Dužijance, pridsidniku Bunjevačkog nacionalnog savita. Akademija će imat prigodan kulturno-umitnički program, a o Dužijanci ko manifestaciji sa dubokom tradicijom i o značaju ovog nacionalnog praznika za Bunjevce divaniće Nevenka Bašić Palković.

Nakon svečanosti domaćini će pripravit koktel. Ulaz je slobodan.

GRAD SUBOTICA ODLUČIO DA PRIZNANJE POČASNOG GRAĐANINA OVE GODINE PRIPADNE MARKU PEIĆU

Najteže je zainteresovat Bunjevce za njevo pitanje

Radio sam s ciljom da se položaj Bunjevaca jednog dana izjednači s položajom ostali manjina i naroda. Kad sam pristupio obnovi Bunjevačke matice čvrsto sam stao na stanovište da idem na dalje istraživanje otkaleg naziv Bunjevci, ko su i otkaleg su, i druge neistražene stvari vezane za običaje, pa da izbrisemo to vično pitanje, šta ste vi, Bunjevci

Marko Peić, devedesetsedmogodišnji Subotičanin, koji je najveći dio svog života posvetio radu na bunjevačkom pitanju, postaće vlasnik priznanja počasni građanin, odlučila je Skupština grada Subotice početkom jula. To je prilika za divan sa Peićom, autorom književni dila, bunjevačkog ričnika, imeno-

slova, novinski tekstova, obnovitelja Bunjevačke matice, pokretača gradske Dužijance...

Danas Marko Peić živi povučeni životom jel su ga godine i bolest pritisli, vrlo malo radi na rukopisima i pisanom materijalu koji nije stigo da obradi, i zbog tog žali.

– Nisam očekivo nagradu, jel postojale su take mogućnost da

je dobijem i ranije, posljednji pet šest godina još dok sam radio. Iako sam bio svistan šta sam radio, šta sam tio, šta se od tog moglo a šta nije, ja sam zadovoljan što se mene lično tiče. Radio sam s ciljom da se položaj Bunjevaca jednog dana izjednači s položajom ostali manjina i naroda. Jel velika je stvar kod oni mali naroda kad su se ujedinili i napravili stabilno tilo a posli i državu. Kad sam pristupio obnovi Bunjevačke matice, čvrsto sam stao na stanovište da idem na dalje istraživanje otkaleg naziv Bunjevci, ko su i otkaleg su i druge neistražene stvari vezane za običaje, pa da izbrisemo to vično pitanje, šta ste vi, Bunjevci.

Na pitanje dal je zadovoljan onim što je uradio u životu, Marko Peić je kazo da jeste zadovoljan svakim svojim pojedinačnim uspihom, al da to nisu i pojedinačna pitanja, neg da su povezani u cilinu.

– Tio sam da se nađe put do bunjevačkog naroda, da postanu svisini svog postojanja, da znadu dokumentovano progovoriti o sebi. Al, u tom se još nije ni danas uspilo. U odnosu na vrijeme posli Drugog svitskog rata kad su Bunjevci izbrisani ko narod, uradilo se dosta, jel su obrazovani pojedinci krenili raditi na dokazivanju svojeg postojanja ko da je kogod ubrizgo kaku diltovnu supstancu u nji.

Bunjevački ričnik možda je najznačajnije dilo koje je Marko Peić s Grgom Bačlijom izdo, jel to je prvi dokument koji svidoci o postojanju jednog naroda. Drugo, dopunjeno izdanje se priprema.

– To je tačno, Ričnik, pa i Imenoslov. U njima, pa i u drugim dilima postoji što nije uočeno ni kod Bunjevaca. Nisu svatili šta to znači. A ja sam kroz istraživanje imena i prizimena tio da Bunjevce uvučem u to da počnu o sebi razmišljati. U novije vrijeme ima više zainteresovani, al za rješavanje bunjevačkog pitanja nije pokazano dovoljno interesovanja, čak ni od visokoobrazovanog svita. Jedan dio nji jeste, al su se oni sklonili u jednom trenutku.

Na podatak da ima dosta skupljenog al neistraženog materijala, Marko Peić je kazo slideće.

– Malobrojni koji su tili raditi i posvetiti jedan dio svojeg vremena za čitanje, proučavanje, nisu imali uslova jel nije bilo ni obrazovni institucija koje bi ji usmiravale. Nije bilo učitelja koji bi okupio đake s vrimena na vrijeme da vidi šta je ko napiso, pročito, našo a da je vezano za Bunjevce. Najgore je bilo što su Bunjevci bili izvanredni, pošteni i poslušni, al nisu mogli da stvore jedinstvo, da ta grupa polagano stvaraju svoj stav, neg su bili „razbacani“.

– Zašto se med Bunjevcima ranije nije krenilo u stvaranju je-

BIOGRAFIJA I KNJIGE

Marko Peić je rođen 4. jula 1913. godine u Ljutovu. Završio je Državnu trgovačku akademiju u Subotici, a kasnije ko bankarsko-finansijski stručnjak završio je i Ekonomski fakultet u Beogradu. Ko direktor u bankama radio je 25 godina. Pisanjom se počo baviti ko sridnjoškulac, jedno vrijeme je bio urednik časopisa „Bunjevačko kolo“, „Slobodna Vojvodina“ („Subotičke novine“) i stučnog časopisa „Privrednik“. Prvo je objavio knjigu sabrani bunjevački pisama „Hiljadu bećaraca“ (1943), a nakon odlaska u penziju 1973. godine potpuno se posvetio pisanju: 1990. godine s

Grgom Bačlijom „Rečnik bačkih Bunjevaca“, 1994. godine „Imenoslov bačkih Bunjevaca“, 1996. godine smijačne pripovitke „Luka Kerčanin“, 1997. godine s Grgom Bačlijom „Narodne umotvorine bačkih Bunjevaca“, iste godine „Poetska slagalica“, 1998. godine ep „Javorova smrt“, 2001. godine pisme „Mladom naraštaju“ i „Za svako vreme epigramske teme“.

Bio je saradnik i piso je za mnoge privredno-finansijske časopise, a pod pseudonimom Kerčanin redovno je piso kritike u „Subotičkim novinama“. Bio je član mnogi udruženja i društava, od književni do privredni. Bio je obnovitelj Bunjevačke matice i inicijator pokretanja gradske Dužijance.

dinstva i saradnje, jel kad su oni odlučno stali zajedno da štogod urade, to je bilo sve na svom mistu!? A kad su razjedinjeni, nije dobro. Bilo je da su se neki ugurali u članstvo i u upravu, a s druge strane mali broj nji je bilo koji su mogli da stanu protiv tog. Ja sam po svaku cinu tio da uđe pisana rič u glavu Bunjevcima, da krenu od manji pitanja i onda da idu ka većim. A oni se tri koraka posli sastanka na kojem smo se sve dogovorili i sve je dobro, posvađaje, pa zašto baš on da bude, a ne kogod drugi, umisto da kažu, pomoćemo tom novom čoviku da to izgura. To je, po meni, izraz nepismenosti.

Peić sad još malo radi. Jel, posli izdavanja Ričnika počo je dobijat iz razni dilova zemlje i inostranstva pisma, časopise, novine il knjižice di piše štogod o Bunjevcima, čak i na mađzarskom jeziku.

Vračajuć ga da pripovida o svojem životu, on je ipak pripovido samo o radu, da bi se na kraju i njegov sin Ivica ubacio u razgovor i kazo kako on nikad nije volio o sebi divanit.

– Ovo priznanje je meni i sestri Mirjani veće i značajnije nego njemu, jer on nikada neće govoriti da je on za nešto zaslužan – kazo nam je Ivica Peić, a na insistiranje da kaže štogod o sebi i privatnom životu Marko je izno slideće:

– Ja sam se mogo potpuno posvetit poslu jel je moja žena držala kuću i podizala dicu. Srića je što su išli u škulu i što su privatili škulu ko nužnost i potribu, ko dobru stvar koja će od nji stvorit štogod, i tu nisam imo problema. Priko nji sam pokušo da vidim kako „priplivat kanal” i doć do one šire omladine, pa da ji malo uvučemo da pročitaje štogod i rade na našem pitanju. Al, kako vidim, i sad je to problem. Teško je bilo prodrin i zbog crkveni ljudi, jel nisu ni za jedan stepen bili spremni da pušte dicu i mlade da pišu kako oće, jel će na taj način izazvat obradu jezika.

Nova gradska Dužijanca je prid

nama, a divanimo sa čovikom koji je ispid Bunjevačke matice organizovo onu prvu 1968. godine.

– Od te prve se ne mož bolja Dužijanca napraviti. Možda je i sto iljada ljudi bilo na ulicama i gledalo povorku. Molili smo da tramavaj ne ide, al on ne bi ni mogo ić toliko je svita bilo, ne samo iz Subotice i okolni mesta, neg i iz drugi evropski zemalja. To je bila bunjevačka manifestacija, s kojom su Bunjevci u niku ruku najedanput postali i ostali kogod. Sve što je rađeno oko žita, od oranja do kosidbe nastojali smo da prikazemo na špediterima. Nikad prija život Bunjevaca nije prikazan tako, mož kazat da je jedan duh ovlado u tom nastojanju da svi ko da su prošli kaku škulu, da se sve pokaže na najbolji način.

A dok je tekla povorka, Marko Peić je sidio na jednom od balkona Nićin palate i gledao, sam.

– Gledao sam i razmišljo šta bi znaćilo kad bi od ovog svita samo polak nji bilo zajedno, šta bi mogli da uradimo za Bunjevce!

Marko Peć kaže da su ta i ona slideća Dužijanca bile narodne.

– Da bi napravili dobru Dužijancu treba tušta znat o radu u polju i ljudima koji to rade, sni-

NIKAD ZAJEDNO!

– Malobrojni koji su tili radit i posvetit jedan dio svojeg vrimenta za čitanj, proućavanje, nisu imali uslova jel nije bilo ni obrazovni institucija koje bi ji usmiravale. Nije bilo učitelja koji bi okupio ðake s vrimenta na vrime da vidi šta je ko napiso, pročito, našo a da je vezano za Bunjevce. Najgore je bilo što su Bunjevci bili izvanredni, pošteni i poslušni, al nisu mogli da stvore jedinstvo, da ta grupa polagano stvar svoj stav, neg su bili „razbacani”.

– Zašto se med Bunjevcima ranije nije krenilo u stvaranju jedinstva i saradnje, jel kad su oni odlučno stali zajedno da štogod

mati ji kaki su u pripremi, u radu i u veselju posli žetve. Na Dužijancu i sad dolaze Bunjevci, žele da vide još štogod, osićaje da nisu stigli do tog mesta da se mož stat, neg da ima još štogod da se kaže, al nema ko da njim pomogne. Crkva ide svojim tokom, a politika se bavi sama sobom, ko

urade, to je bilo sve na svom mistu!? A kad su razjedinjeni, nije dobro. Bilo je da su se neki ugurali u članstvo i u upravu, a s druge strane mali broj nji je bilo koji su mogli da stanu protiv tog. Ja sam po svaku cinu tio da uđe pisana rič u glavu Bunjevcima, da krenu od manji pitanja i onda da idu ka većim. A oni se tri koraka posli sastanka na kojem smo se sve dogovorili i sve je dobro, posvađaje, pa zašto baš on da bude, a ne kogod drugi, umisto da kažu, pomoćemo tom novom čoviku da to izgura. To je, po meni, izraz nepismenosti – divani Marko Peić za „Bunjevačke novine”

će na koji stoc sist. Al velika je stvar pokrenit i zainteresovat ljude, u ovom slučajju Bunjevce za rišavanje njegov pitanja u kulturi i svim ostalim oblastima – kazo je med ostalim Marko Peić za „Bunjevačke novine”.

B. E.

RIČ DVI S BANDAŠOM I BANDAŠICOM SOMBORSKE DUŽIONICE

Najlipši dan u životu

Mladi, veseli, lipi i nasmijani, tako bi u najkraćem predstavili ovogodišnje centralne ličnosti somborske Dužionice

Simona Sekereš potiče iz stare somborske familije koju je zdravo obradovala svojom odlukom da pristane bit ovogodišnja bandašica ispred Bunjevačkog kola.

– Svi su se jako radovali, pogotovo majka i baka, a baba-teta je potsitila da je kadgod davno naš dida bio bandaš. Bila sam pomalo i uplašena – očul ja to moći, al osičaj da su mene baš birali i velika čast da budem baš ja ta koja će nositi kriv i krunu dala mi je veliku volju i snagu.

Simona se savršeno snašla, nosila je prilipi bili šling – „lipa kogod vila” čulo se za njom.

– Uvik sam imala želju da obučem tu divnu, svečanu bunjevačku nošnju. Obožavam da igram i u GKUD „Ravangrad” sam već 12 godina, još prija škole sam krenila na folklor. Moja mama je pripoznala taj moj osičaj za pokret, ritam i muziku i oma me upisala na folklor. Tako sam se upoznala s igrama iz razni krajoiva i nosila lipe i različite nošnje. Jedva sam čekala da narastem pa da obučem te lipe, široke suknje i prusluka sa srebrnim kopčama jel ona svečana, elegantna ruva.

– Za ovu priliku, naše dosadašnje bandašice oblačile su baš svečana ruva al tu smo bili u problemu. Sva ta ruva su bila mnogo šira i veća u odnosu na moju krhku i tananu građu. Sve smo isprobali... i sve je bilo odviše veliko na meni. Ostala je još jedna unikatna, originalna nošnja od crne lionske svile koju sam tribala nosit na Dužionici. Grišila bi da kažem da nije lipa, ali ipak – crna. A ja Bandašica – pa neću valda u crnom! Tako sam tugovala u sebi a onda mi se to i otelo

u jednom divanu s pridsidnikom Bunjevačkog kola, gospodinom Jocikom Bošnjakom. „Jel, curo, a jel bi tila možda bili šling? pito me. A bila je to subota posli podne. „Joj, volila bi, al sad je kasno”, kazala sam. Da ništa nije nemoguće kad se jako želi, eto, pokazalo se i ovaj put. Pridsidnik je okrenio nekoliko brojova telefona i već za koji sat mi smo bili na putu po bili šling. Niko veseliji od mene. Te večeri mama, majka i teta su sve štirkale, peglale do kasno a ja sam sutradan već bila bandašica u bilom šlingu neizmerno zahvalna prija svega pridsidniku Bošnjaku.

Simona je završila sridnju medicinsku škulu i o svom profesionalnom opridiljenju divani:

– Odrastala sam gledajuć na svog malog druga obolilog od cerebralne paralize i to je u meni

sve više jačalo želju da u svom pozivu pomažem bolesnima. Tako sam i izabrala medicinsku škulu. Ove godine sam maturirala i upisala defektologiju pri Medicinskom fakultetu u Beogradu.

Od jeseni Simona odlazi u pristonu, kaki su to osičaju?

– Studiraću u Beogradu, di je i moja sestra, koja takođe studira na drugoj godini Medicinskog fakulteta i bićemo cimerke. To moju sestru naročito raduje jel će imat kuvaricu. Moram se pofalit da sam od svoje majke naučila tušta bunjevački jila, od tarane, krompirače do gomboca sa šljivama a znam i tisto otezat za u slatko kolače. No, ja virujem da ću kad god budem mogla dolazit u Sombor jel nedostajaće mi moje društvo sa folkloru i plesne škole.

Osim u folkloru, Simona je bila

aktivna u poznatoj somborskoj plesnoj škuli di je osim fantastični uspiha u latino plesovima bila asistent na projektu „Sombor-valcengrad”.

– Ponosna sam što sam bila dio ove manifestacije koja je ove godine prvi put organizovana u Somboru. Mali i veliki maturanti su pripremani misecima da bi na kraju škulske godine svi zajedno u centru grada odigrali desetak plesova i naravno, na kraju, svečani maturalni valcer. Virujem, da je svim maturantima i somborcima, ovaj događaj ostao u srcu, a meni posebno.

– Eto, ova je godina za mene donela mnogo lipi događaja koje ću pamtit cilog života, a posebno moju ulogu bandašice na bunjevačkoj Dužionici.

Ovogodišnji prvi momak – bandaš somborske bunjevačke Dužionice

nice bio je mladi Lemešan **Marinko Mačković**. Familija Mačković je poriklom iz Tavankuta, putovi Gospodnji doneli ji 60-ti godina prošlog vika u Svetozar Miletić di i danas žive. Već godinama, Dužionica ne prolazi brez Mačkovića.

– Učešće na bunjevačkim Dužionicama je tradicija naše familije. I moj dida i bačo pa i ja godinama smo bili učesnici sa svojim fijakerima i konjima na dužionicama i u Lemešu, Somboru i Subotici. Prija dvi godine moja sestra Marijana bila je bandašica isprid „Bunjevačkog kola” a eto ove godine meni je pripala čast da budem bandaš.

– Za ovu posebnu, naročitu priliku pripravio sam tropreg, ofar-

bo fijaker jel nije svaki dan Dužionica a ja bandaš. Bio sam zaista i sričan i ponosan, pa ni ona kiša izjutra nije kvarila raspoloženje. Poneli smo ambrele da sačuvamo lipu nošnju i punđu moje bandašice.

Nije čudno što se Marinko zabrinio za frizuru i punđu svoje bandašice.

– Već duže vrime sam barbir odnosno berber što uključiva i muško šišanje i frizure, pa otaleg i profesionalna briga za namišćanje kose. Moj dida je bio barbir pa je i njegova priporuka bila važna u mom izboru budućeg zanimanja. Sićam se kako je kazo „Znaš šta derane, kako očeš, al, liti u ladu – zimi u vrućem, bili

mantil ko u doktora, sve čuješ, sve znaš... Pa kud ćeš lipše i bolje?”

– I kad bolje razmislim, dobro je dida i divanio. Frizersku škulu sam završio u Somboru al sva znanja stekao sam kod svoje prve majstorice Živke, kojoj sve dugujem za svoja majstorska znanja.

Berberski salon „Mika” u kojem već duže vrime brije i šiša od đaka, majstora pa sve do doktora, advokata i političara, misto je di se uz poso pritresu sve novosti iz varoši, di se komentarišu utakmice, čuju plečke... Ako niko ne zna al kod berbera se sve zna! Jednu novost otkrio nam je sam Marinko.

– Eto moja tajna više to i nije. Početkom avgusta miseca otva-

ram svoj salon. To je moja davnajna želja da se osamostalim i oprobam ko svoj gazda.

Zaluta li možda kaka cura u salon...?

– Desi se i to. Al, za sad, možem samo curama da poravnajam šiške! Kad su ženske frizure u pitanju, želja mi je da se uskoro latim punđi i to oni klasični što je osnova za dalje. Bunjevačke punđe su pravi izazov i siguran sam da ću i to savladat.

Na Dužionici 2010 Marinko je svoju ulogu dostojno ispunio. Virujemo i u njegovu profesionalnu majstoriju. A za slideću Dužionicu, cure znate di će ić za najbolju punđu!

R. P.

STVARALAŠTVO I PUTOPISI MARIJE HORVAT

Žena s dušom boema

Usridu, 16. juna, je održano večer **Marije Horvat**, pisca i fotoreportera amatera, pod nazivom „Žena sa dušom boema” u pripunjoj sali SKC „Sveti Sava” u Subotici. Ovom prilikom autorka večeri predstavila svoje tri knjige „Leptirice”, „Ljubavi litalice” i fotomonografiju „Promaja u penđerima vrimenta”.

Prvi dio programa je bio protkan poezijom za najmlađi uzrast iz njezine knjige „Leptirice” koju su čitali **Anamarija Kopunović**, Sa-

nja **Mikić** i **Milica Babijanović**, zatim je uslidio dio programa di se Marija Horvat predstavila sa svojom pezijom iz knjige „Ljubavi litalice”.

U posljednjem dilu programa predstavila je fotomonografiju pod nazivom „Promaja u penđerima

vrimenta”, di je prisutna publika putom video bima imala prilike viditi zanimljive fotografije koje su vezane za različite prizore i prizmete iz svakodnevnog života bunjevačkog živilja.

Gosti u muzičkom dilu programa su bili **Kristina Trajkovski**

učenica OŠ „Sonja Marinković” koja se predstavila s trbušnim plesom i Tamburaški ansambl „Sledenbenici Tumbas Pere Haje” sa solistima **Tomislavom Halasevićom** i **Tamarom Babić**, koji su izveli splet pisama.

T. Babić

U ZAVIČAJNO ODILJENJE GRADSKE BIBLIOTEKE ČESTO NAVRAĆAJE I ONI KOJI IZUČAVAJE ŠTOGOD IZ BUNJEVAČKE ISTORIJE

Tu počima istraživanje korena

Bar dva-tri korisnika nediljno potraži ode kake dokumente, knjige, kalendare, novine u cilju istraživanja prošlosti Bunjevaca zbog pisanja knjige il kakog stručnog rada, il samo zbog sebe i svoje kulture

Zavičajno odiljenje Gradske biblioteke u Subotici je posebno važno za naše sugrađane i zato je često posjećivano, više neg što možmo i mislit. Jel, na ovom odiljenju u prizemlju Biblioteke nalaze se knjige, novine, časopisi i drugi dokumenti koji divane o subotičkoj istoriji, kulturi, stvaraočima vezani za našu varoš i okolicu. I zato tu dolaze ljudi istražujući prošlost. Med njima je i dosta Bunjevaca i oni koji istraživaje prošlost svojeg naroda. Ko su oni, šta traže i šta njim Biblioteka nudi, divanimo s **Ritom Fleis**, bibliotekarom Gradske biblioteke, magistrrom klasične filologije, koja osam godina ode radi.

Veliko zanimanje za istoriju Rita Fleis vidi ko pitanje jedne šire lične kulture. Kaže da istraživanja teku na razne načine, a onda nastaju i ozbiljna dila ko što je nedavno izašla knjiga **Mije Mandića mlađeg**

„Buni, Bunijevci, Bunjevci”, il ko što je bukvar **Alojzija Poljakovića**, il pismarice i drugo.

– **Ljudi se interesuju za izdanja „Nevena”, bunjevačke kalendare, bukvarje za bunjevačke i šokačke škole u 19. i 20. viku. Traže se sačuvani zakonski propisi, pa i polemike koje su vodile ranije generacije, još pre Prvog svet-skog rata, kada su od mađarske države tražili ravnopravnost u školstvu, odnosno u učenju maternjeg jezika.**

– **Dalje, podatke traže i oni koji ne znaju tačno šta je to bunjevačko ili Bunjevci, pa traže ilustracije, na primer, bunjevačkih narodnih nošnji. Traže narodne pesme vezane za svečanosti, kao što je Dužijanica. Ona je u nekom obliku specifičnost Subotice, pa buđi interesovanje. Isto tako ljudi pokušavaju da razumeju intelektualne tendencije pripadnika**

bunjevačke nacije 19. veka, pa pokušavaju sebi objasniti zašto je nešto bilo potrebno, kako je bilo potrebno, kako je moglo, kako nije...

– **Dosta ljudi navraća da se interesuje za pisane dokumente i knjige o Bunjercima. Dolaze nedeljno 2-3 osobe sigurno, što znači da se ljudi dosta interesuju za pitanja vezana za Bunjevce, pa i studenti koji za teme nekog svog stručnog rada uzimaju teme iz zavičaja. A to onda prezentuju na raznim fakultetima u Srbiji, u bivšim republikama Jugoslavije, u Mađarskoj, a i ovde u gradu. Isto tako zanimaju se i stariji čitaoci koji nemaju nikakve obaveze, samo zbog sebe i lične kulture. Žele da upoznaju čoveka sa kojima žive i dele grad.**

A šta Gradska biblioteka, odnosno Zavičajno odiljenje nudi korisnicima, Rita Fleis kaže:

– **Nudimo, pre svega, izvorna dokumenta, izvorna izdanja, zakonike, izvode iz zakona, udžbenike, bunjevačke kalendare, knjige... U širokoj upotrebi za istraživanje svakojaki pitanja različ-**

ti naroda i manjina i životne prakse je istorija Ivana Ivanjija. On je najpopularniji među istraživačima, njima je najčešće polazna tačka upravo Ivanji, ali i **Josip Šokčić**, zatim **Bukurov**, što je više vezano za geografsku statistiku i fizičku geografiju, onda **Branko Čupurdija** koji najviše izučava **Bajmok** i ovdašnje salaše. Nudimo „Subotičke novine”, nove i stare, „**Neven**”, izdanja **Mije Mandića** starijeg. Slične teme ovih godina zanimaju pripadnike raznih naroda i manjina, jer oni traže i sebe i druge da bi se bolje razumeli.

Biblioteka, odnosno bibliotekar, najčešće daje inciljalni podsticaj odkaleg triba počēt s istraživanjom. Na primer, često dobro posluži jedno mađarsko izdanje autora **Sluha Martona** „Plemićke porodice Bač-bodroške županije” od 16-17. vika kad su počeli dobijati titule. Pokadkad se čitaoci kasnije vrata s potribom da bibliotekaru obrazlože koliko su proširili svoja genealoška stabla. Zanimaje ji knjige koje kazivaje koja su bila prava, na koji način je bila organizovana

ISTRAŽIVANJE I DISKUSIJA

– **Zavičajno odeljenje je rodna kuća svih Subotičana, svako ovde može doć kući. Dolaze nam ljudi raznih interesovanja koji traže materijal vezan za Suboticu, za razne potrebe. Traže, ili na brzinu da saznaju nešto, ili da provere nešto što su čuli, a dolaze i oni koji produbljuju svoja znanja, koji proučavaju, istražuju neko pitanje, i u vezi sa time nastaju knjige vezane za istoriju Bunjevaca, ili za istoriju drugih naroda, za etnologiju, etnogra-**

fiju, za književnost, jezikoslovlje. Tu, među korisnicima, koji dolaze na Zavičajno odeljenje razvijaju se i diskusije, pa je ovde bilo i polemika oko toga da li je bunjevački jezik dijalekat ili poseban jezik. Dođu korisnici nekada da se ovde nađu i razmene iskustva, čak i mimo knjiga. Među njima su i bunjevačka pitanja, bunjevački jezik, nacionalni identitet. No, takva pitanja su aktuelna i među drugim narodima i manjinama.

država, il na koji način su bili zastupljeni u svakodnevnom životu. I Bunjevci, i drugi.

– Za istraživače zanimljiva je i knjiga „Mađarska arhitektura na prekretnici dva veka”, i bez obzira što je tu uglavnom secesija, i to je interesantno za sve pa i Bunjevce, i često se pretražuje, evo knjiga se već raspada. Prelistavaju se i modernija izdanja, kao što je „Monografija Subotice” Boška Krstića, pa čuvena dvojezična „Ilustovana istorija Subotice” Lasla Mađara, u kojoj se nalaze neke početne informacije za istraživanje, i čitaoci često budu zaprepasčeni nekim podacima za koje nisu ni slutili da ona sadrži. Istraživačima su interesantni i bedekeri, razni imenici, popisi stanovništva Subotice. U knjizi Šandora Maluševa „Imena i adrese” (1906) postoji čitav spisak raznih profesija s početka 20. veka. Postoje struke za koje mi danas ne bi ni pretpostavili da mogu postojati, kao što je, na primer, sakupljač kostiju. Ako si želeo apoteku, tu su adrese i imena apotekara, ili oni koji izdaju stan, ili koji imaju zaprežna kola, koji daju pogrebne usluge, ili škole, po kvartovima je sve obrađeno i praktično svaki nosilac stanarskog prava je u ovoj knjizi. Ona je veoma mnogo korišćena, i zanimljive su reakcije kada je čitaoci našu.

Rita Fleis nam zatim pokaziva i telefonski imenik iz 1936. godine di se nalaze svi pritplatnici stare Jugoslavije podijeljeni po gradovima. I tu su dragocini podaci o apotekarima, gvozdarskim radionicama, veterinarima, kafanama, knjižarama, livnicama, pivarama, manufakturnim radnjama, trgovinama, fabrikama emajla, peći i štednjaka, špediterima, osiguravajućim društvima itd. I to čitaoci koriste ko izvor informacija. Subotica u ovom imeniku ima štogod više od dvi stranice. Dosta se koristi i poznati bedeker **Koste Petrovića**, pa gimnazijski izvištaji, koji imaju čak i podatke koji učenik kojoj viri pripada.

V. M.

KATICA STOJANOVIĆ VLASNIK JEDINE ZANATSKE TAŠNARSKJE RADNJE

Zanati koji nestaju

Tašne el taške, uvijek su u modi i korisne, manje el veće, gospodske el one za pecu. Kupimo ji, nosimo ji, žene obično imaju čitav magazin u svojim taškama i kad triba štogod na brzinu nać to je teško izvodljivo. Kad se duže nose obično se ishabaje, pa ji odnesemo na oprvaku el kupimo novu, jeptiniju. Take jeptine brzo propadaje, i sve ide u krug

Katica Stojanović (74) radi u porodičnoj tašnarskoj radnji koju je priuzela posli čovikove smrti i nosi naziv „Kaća”, a nalazi se u Rudićevom sokaku. Kaća je rođena u Subotici, u radničkoj porodici. Iz ditiinjstva, za „Bunjevačke novine” je istrigla jedan detalj.

Od sigre do radnje

– Bila sam mala kad sam dobila kotaricu. Zdravo sam bila srićna i tila sam mirit prašinu. Natrpala sam je u kotaricu al kad sam je dignila prašina je istekla. Puštila sam i koju suzu. Kad sam malo narasla kupili su mi bebū. Nju sam oblačila, uspavljiivala, dadijajala i nosila svud sa sobom.

U šandorskoj škuli Kaća je završila četiri razreda, a posli se upisla u škulu učenika u privredi. Učila je štrikerski zanat.

– **Bilo je to vrime kad su učenici provodili 4 sata u škuli a 4 na praksi. To je bilo dobro, jel ono što se naućilo oma se u praksi pokazalo, i znanje, i umišnost. Danas je drugaćije, dok dođu do prakse zaborave šta su naućili.**

Po italijanskoj modi

Cile taške se u ovoj radnji ne prave. Konkurencija je velika, pa mož kupit jeptiniju od one koju Kaća opravi.

– Kadgod smo – kaže Kaća, koja je od štrikera postala tašnarka 1973. godine – **kupovali italijanske modne časopise i onda su se po tom pravile taške el torbe.**

Kaća je ko štrikerka radila u fabriki trikotaže „Bosa Milićević”, sve dok joj plata nije pala na 50 dinara a fabrika propala. Onda je odlučila da priđe kod čovika **Nikole**. Morala se malo prikvalifikovat, pa je polagala ispite u Beogradu i u subotićkom „Subozanu”.

– **Nikola je ovu radnju otvorio 1959. godine. Kad sam bila mlada volila sam lippe torbe. Bilo je to vrime kad su se nosile i cipele iste boje. Pogledajte ovu moju torbu, nosim je oko 30 godina, nemojte je zagledat jel i na njoj ima šta popraviti, al za svoje obično se**

nema vrimenta – kroz smij je kazla Kaća.

Na pitanje jel je zadovoljna svojim životom, jel bi minjala štogod kad bi mogla i jel bi ponovo radila ovaj zanat, Kaća je odgovorila:

– **Bila sam skromna cili život, a takim osobama se želje lako ispujnavaje. Ponovo bi izabrala ovaj poso zato što ga volim.**

Tu je u pravu kad to kaže, jel Kaća je, s obzirom na svoje godine, vrlo vitalna i sa osmijom dočekiva one koji imaju di-kad čudne želje. Torbu mož kupit za malo novaca, a opravka mož bit skuplja i triba bit pravi psiholog pa nać zajednički jezik i nać se na sridini izmed želja i mogućnosti.

Subotićani malko zaboravni

Polica kod Kaće u radnji je puna torbi. Ljudi donesu pa zaborave doć rad svog buđelara, kaiša el torbe. Ima kad kogod dođe posli godinu dana rad onog što je ostavio. Inaće, ne možem unaprid naplatit, ne znam koliko će mi vrimenta tribat za opravku, a i koliko materijala.

Dok sam divanila s Kaćom, jedna žena je donela tašku za koju bi opravka koštala više neg da se kupi nova, al, eto, mi očemo da šporujemo, taki smo!

M. Horvat

BUNJEVAČKA ZDILA

Sve od bundevica

Ila koje su naše domaćice kuvale u kadgodašnje vrime u litno dobo, kad prispiju mlade bundeve.

Bundeva na gusto

Jednu bundevu očistit spolja i iznutra, pa isić na kockice veličine kocke šećera. Nalit vode malo posolit i kuvat. Kad se skuva procidit vodu pa nalit mlika i sitno sickenog kopra. Kad provre zapržit bilom zaprškrom 2 kašike masti i 2 kašike brašna.

Bundeva kuvana u surutki

Jednu bundevu za kuvanje prisić na polak, pa očistit koru i sime, is-

trenicat, malo osolit i okiselit s malo sirćeta. Metnit u labošku u kojoj će se kuvat, nalit friške surutke i deci vode da pokrije bundevu, metnit 1 vezicu koprovog lišća pa lagano kuvat. Zapržit s 2 kašike masti, 1 kašika brašna, malo sitne paprike.

Fašir od bundeve

Jednu bundevu očistit koru i sridinu pa istrenicat malo posolit, pa kad pušti vodicu, dobro iscidit. Umišat 2 jajeta, 2 kašike mrvica, 1 kašiku brašna sitno nasickenog kopra i malo vegete izmišat pa kašikom mećat na vruću mast. Kašikom poravnat i peć s jedne i druge strane.

Bundeva s paradikom

Jednu bundevu očistiti spolja i iznutra istrenicat posolit, nalit paradice iz boce i malo vode, 1 papriku baburu. Kad se skuva zapržit s 2 kašike masti, 2 kašike brašna malo sitne paprike.

Bundevica na prezlu

Mladu bundevicu isić na kolutove, vrlo malo posolit, uvaljat u brašno u razmućena jaja, pa u mrvice i peć na vriloj masti da porumene s jedne i druge strane.

A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Veriga Svetog Petra spominjemo se 1. avgusta, a 2. se spominjemo Parcijunkule divice i mučenice. Snižne gospe spominjemo se 5. avgusta. Kad su jedared ljudi i crkvene vođe tili gradit crkvu, u čast Gospi, pa su crkvene vlasti gustirale di bi bilo najzgodnije da je sagrađe. Al na veliko čudo, jedno je brdo osvanilo pokriveno snigom, avgusta miseca, u najvruće vrime u kanikuli. Tako su oni svatili znak di ona oće da se sagrađi crkva. Tako su brez daljeg razmišljanja na tom mistu sagrađili crkvu, koju su nazvali crkva Snižne gospe. Priobraženja Isusa Krista se spominjemo 6. avgusta. Kad se Isus priobratio u Galileji na gori Tabaru prid svoja tri učenika Petra, Jakova i Ivana. Isus je prominio izgled, bio je u čisto bilom obučen, a lice mu je sjalo ko sunce. Oni su se poplašili, a s neba su čuli glas: „Ovo je sin moj ljubljeni njega slušajte.“ Veliku Gospojinu slavimo 15. avgusta, to je dan kad je Blažena Divica Marija uznešena u nebu i okrunjena za kraljicu neba i zemlje. Ona je majka i zaštitnica sveg svita.

Svetog Roku slavimo 16. avgusta, on je zaštitnik od kuge i drugi kožni bolesti koje su vladale po svitu. Najveća epidemija kuge bila je na Bliskom istoku, a zarazu su prinosili putnici

koji su daleko putovali, trgovci, vojnici i drugi. Kuga je dvared vladala u Subotici. Nuz rat, glad i siromaštvo stigla je i kuga 1709. godine. Franjevci su bolesnike obalazili, dvorili i starali se o njima, pa je i jedan Franjevac umro zaražen kugom, jel se ona nije mogla izlčit, nije bilo lika. Drugi put je kuga zavatila cilu Bačku i Banat. Samo u Subotici je umrlo oko tristo čeljadi

1738. i 1739. godine. Dok je kuga još harala počela je gradnja zavitne kapele posvećena Svetom Roki. Kapelu su gradili od novaca koje su dali Franjevci i drugi izmućeni virnici, a sagrađena je više zajedničke grobnice di je sarnjeno trideset čeljadi koje su Turci poubijali. Naši prici su uzeli zavitnu post da će postit na dan Svetog Roke 16. avusta. Ova se post drži još i dan danas po naši salašima i kućama da nas Sveti Roko čuva od strašne bolesti kuge.

Poslidnje nedilje avgusta miseca slavi se proštenje na Bunariću. Bunarić ko sveto misto se spominje odavno, a križ je podignut 1893. godine kod izvora. Bunarić je naše najbliže sve-tište Majke božje. Legenda o Bunariću ima više, ova o bolesnoj divojki je najčešća. Jedna mlada divojka je bila teško bolesna nije joj bilo lika, već je bila na samrti, kad joj se u snu prikaže Majka božja i kaže da se na izvoru napije vode pa će ozdravit. Sutradan, a bilo je zimno dobo, otac je na soncama odno tamo, ona je oma na obali rita vidila izvor koji joj je Gospa u snu pokazala, umila se i napila vode i od tog je ozdravila. Od onda na Bunarić idu virnici u potragi za ozdravljenjom.

Ana Vojnić Kortmš

MATIJA STANTIĆ ŽIVI U KAPONJI, NA SALAŠU DI SE I RODILA

Ostala na salašu

U škulu je išla pišice u Mišićevo i bila odličan đak. U to vrijeme je tu bilo tušta dice, pa je bilo tušta i sigre, al i rada. Za varoš su samo čuli, a iz nje su stigle i prve gumene čizme koje su bile lipe i tako sjajne da ji je Matija samo otrla i u njima legla na banak. Na salašu su sijali kudeljku i tkali ponjavice, peškire, slamarice i drugo koji šta. Struja na Kaponju je stigla 1973. godine a onda i šporelj na struju koji se ložio na buđelar

Matija Stantić (62) rođena Šokčić, živi na salašu na kojem se snimala humoristička TV serija „Škripi đeram” prije desetak godina. Salaš od nabijanice pravio je dida **Đuro Šokčić** prije 114 godina. Debeli zidovi, gredice, slime, paorska peć, kuća pod odžak, ambetuš, dve sobe – sve ovo čini salaš salašom, i to onim pravim. Okolo ledina, a isprid višnja španjolica, lipa, krupna i ukusna. Matija je tu rođena i cili život je tu provela, osim pet godina koje je živila u Đurđinu. Sića se pune kuće čeljadi, zajedno pod istim krovom.

Salaš se nalazi nedaleko od raskrsnice di se susriću atari Male Bosne, Bajmaka, Gornjeg i Donjeg Tavankuta - na Kaponji.

– Vidite, tamo je Mišićevo. Kad se sitim, išla sam tamo pišice u škulu i završila sam četiri razreda i bila odličan đak – divani Matija zatim nastavlja – tu je okolo bilo fajin salaša i tušta dice, pa smo se sigrali, al, borme, i radili. Za varoš smo samo čuli. Tako su mama Anica i bačo Luka čuli da u varoši ima dućan „Bata” i da se tamo mož kupit obuća koja ne propušta vodu.

– Moje noge su često bile mokre jel cipele su propuštale vodu. Izmirli su mi uzicom dužinu stopala i kupovali mi bar za tri prsta veće čizme da ji nosim što dulje. Oma sam ji obukla i prošetala u njima i bila srićna a noge suve. Bile su to gumene čizme, take su bile lipe da sam ji lipo otrla i legla u njima u zapećak.

– Bila sam dite, sićam se vri-

mena izmed 1956. i 1960. godine kad se sijala kudeljka. Sijana je gusto da stabljika ne budne debela neg što tanja i što duža, da bi u tkanju imala što manje čvorova. Tkali su se peškiri, roljači, ponjavice na krevet, slamarice. Kudeljka se sikla vagogom, vezana je u snopove koji su se kiseli u ritu, u vodi, da malo izade težak miris koji je imala. Tamo je stojala po nekoliko miseci.

Matija dalje pripovida da su dikad snopove rastrli po avliji da ji guske dobro izgaze, da se lakše razdvoje vlakna. Stabla su razbijana na stupi koja je imala duple zupce, odozgor i odozdol, ko dva češlja, i tu se provlačila kudeljka i razbijale se stabljike. Ono finije išlo je na pre-

denje, a ono grublje se zvalo pozder, i to se ložilo u takozvane pozder peći.

– Mi smo imali oko sedam motika posijane kudelje, taman koliko je tribalo za naše kućne potrebe. Kudeljka je bila lugave boje, pa je mećana u lušiju od sapuna da bi se izbilila. U dućanima se moglo kupit farbe, crvene, zelene el modre, da se ufarbaje plaše na peškirimima il na ponjavici.

– Preslica se zadila oko struka, pripovida Matija, na njoj su bila namotana vlakna od kudelje, onda su se pažljivo izvalačile dve tri struke i motale na vreteno, a posli se tkalo na razboju.

Naša sagovornica s ponosom

pokaziva peškiri dugačak meter i po, koji se držo na moždovu, majka ga je otkala a mama izvezla cviče po njem. U ta vrijeme postojale su zanatlije štrangari, koji su od neizbiljene kudelje pravili ulare, amove, uzde, štrange, džakove i još tušta kojičega potribnog za kuću i salaš. Kudeljina vlakna su se koristila za potke (osnova) za tkanje krpara koje su se inače tkale od sićeni ronda od pokidane odiće, jel bilo je to vrijeme kad se ništa nije bacalo.

Matija dalje pripovida da se ruvo od kudelje pažljivo pralo. Zna se da u ono vrijeme nije bilo kupanja svaki dan, a radili su se prljavi poslovi. Ponjavice i peškiri iz tog vremena su i danas bile boje.

– Jedared su došli gosti iz va-

roši i doneli nam čokoladu, onda smo je prvi put vidili i ili. Sićam se prve bicigle kupljene 1960. godine. Onda sam sa svoji 12 godina biciglom očla do varoši. Počele su se sijati bolje sorte kuruza,

pa je bilo i više novaca. U Varoši smo kupovali laboške, ruva, čorape. Počeli su se kupovati i koristiti šamponi za kosu, mirišljavi sapuni, čičkovo ulje.

– Bila je 1973. godina kad je stig-

la struja na Kaponju. Kupimo mi šporelj na struju, a naša stara teta zagleda dok majstor montira i pita, izvinite, otkaleg će se ložit, a majstor kaže – iz buđelara.

Matija ima sestru Jovanku koja

isto živi na Kaponji, ćer Marinu, sina Martina, unučad Iru, Luku i Majdu. Tila bi se Matija priselit u Varoš, al srce vuče za salašom. Tako se i ona našla na granici atarova kad oće i da ode, i da ostane.

KONCERT BUNJEVAČKOG KULTURNOG CENTRA „TAVANKUT”

Oduševili publiku

Bunjevački kulturni centar „Tavankut” je u nedilju, 20. juna 2010. godine u sali Doma kulture u D.Tavankutu održao svoj tradicionalni godišnji koncert.

Program je trajao malko duže od dva sata, a na repertoaru su bile bunjevačke, šopske, srbijanske, vranjanske i mnoge druge igre.

Ko gosti su nastupili KUD „Čenta” iz Čente i KPD „Jedinstvo-Egseg” iz Bajmoka.

Atmosfera u sali je bila vesela uz

konstantno bodrenje oduševljene publike, a bilo je prisutno priko 400 gledalaca.

Posli koncerta, učesnici i dragi gosti su u prostorijama Bunjevačkog kulturnog centra „Tavankut” imali drugarsko večer sa nezaobilaznom bunjevačkom krumpiračom a veselje je trajalo do rani jutarnji sati.

Bunjevački kulturni centar „Tavankut” trenutno ima priko 100 članova raspoređeni u tri uzrasta i dvi sekcije, a ovim koncertom je

još jedared potvrdio da je trenutno najbrojnija a sa aspekta folkloru i

reprezentativna bunjevačka kulturna institucija.

A. S.

OD KAD JE SVE MANJE PRAVI SVATOVA ANTUN LETIĆ NUNE SE SVE VIŠE POSVEĆIVA POPRAVKI I PRAVLJENJU TAMBURA

Sviro sam i za šesto svatova

Počo je ko stolar koji je u slobodno vrijeme sviro, a onda je počo živiti samo od svirki po svatovima. Kad se smanjio broj svatova Nune se okrenio popravki stari i pravljenju novi tambura u čemu je postao pravi majstor. Najlipši svatovi su sa oko 100-150 gostivi, a najveći su bili dupli svatovi s oko 600 gostivi

Malo ko od ljubitelja tamburaške muzike i narodni pisama u Subotici i široj okolini ne zna za **Antuna Letića Nuneta**. Jel odavno ga ima u tamburaškim bandama i orkestrima koji sviraju u svatovima, na priredbama, di svira i piva, a tamburaši ga dobro znadu jel njim i popravlja i pravi nove tambure.

Baš na njegov 54. rođendan positali smo ga u njegovoj kući u porodičnom okruženju, čer Jelena, 24 godine, i sin Luka 15, samo je falila žena Ljilja koja je bila na poslu.

– Radio sam prvo u „Budućnosti“, al samo do vojske. Posli sam taj poso ostavio, pošto sam puno sviro po svatovima, a to su kadgod bili zdravo dugački svatovi, po 25-26 sati, meni je dva dana tribalo da dođem sebi. Dva posla je bilo zdravo teško radit. Posli sam samo sviro.

Tušta nji Nuneta zna ko pivača, a kod njeg je pivanje i sviranje išlo zajedno. Učit tamburu počo je u „Bunjevačkom kolu“ 1969. godine, još u prostorijama Grafičkog doma. Ubrzo je tu došo Lazo Malagurski od kojeg su učili.

– I sviranje i pivanje je kod mene išlo zajedno. Često je tri-balo štogod otpivat, i ajd ko će, ja ću. Najviše nji nije tilo, a mene je štogod vulko. Nas je tata imo sedmero, i kako da se ja idem momčit kad mi ne mož dat koji dinar? I normalno, ja sam sam sebe finansiro. Kod kuće sam učio pisme, zdravo tušta sam ji naučio, a posli i dosta zaboravio. Učio sam i bunjevačke, i madžarske, i bosanske sevdalinke, i makedonske...

Kadgod je bilo više svatova i to pravi svatova, pa i više novaca, a sad čitavu tamburašku bandu zamine sintisajzer-dva. Zato sad Nune više radi s tamburama, pravi nove i popravlja stare.

– Šta su pravi svatovi? Ako se sviralo sa ženske strane onda se išlo već oko devet sati ujutro, obično subotom. Kadgod su išli i na slikanje u Varoš, onda svirci moraje dočekat kuma i starog svata i bar onu užu rodbinu koji su išli na slikanje, a kako će otić brez sviraca. Tako i s muške strane. Završavalo se sutradan do podne, ako smo bili sritni, a bilo je i tek pridveče, sunce zalazi a mi tek onda kući, ne jedared. Gostivi je bilo kako kad, 100, 150, 250. Prija 7-8 godina na Čantavirskom putu su se ženila dva brata, u tim zajedničkim svatovima bilo je jedno 600 ljudi. To ni-

je značilo više posla za nas, mi ne možmo svirat više neg i u drugim svatovima, jel ako ima 500-600 zvanica, kako ja možem svakom svirat. Najlipši su bili svatovi kad je bilo 100-150 ljudi, onda svakom stigneš svirat. A kad ima zdravo tušta svita, oni se razidu jel nemaje šanse doć na red da njim sviramo. Taki je bio običaj da se svakom odsviraje njegove pisme. To se kazalo, oćo si ko ukraden, valjda nećeš otić tako iz svatova. Danas to više nije tako.

Nune je sviro sa tušta tamburaški bandi i orkestara, kaže, bilo ji je fajin, maltene nema sa kojima nisam sviro. A njegova pridnost je bila i to što je zdravo dobro pivo. Kaže, bog mu je dao glas, ni se školovo.

– Zbog tog su me često bezecevali. Pivanje sam učio sam, istina završio sam nižu muzičku

škulu prija vojske. Al da je mene kogod učio, nije, ja to otpivam kako osićam iz svoje duše. Pretežno sviram i pivam narodnu muziku, tu i tamo poznatije zabavne pisme. Mi tamburaši najviše volimo tamburaške stare pisme. Stare bunjevačke pisme smo tušta svirali, ja sam bio skoro najmlađi u bandi i ako štogod nisam znao, naučio sam jel sam znao da će mi to tribat. Bunjevački svatovi ne mogu proć brez pisama „Podvikuje bunjevačka vila“, „Kolo igra tamburica svira“, „Kad zasnira tamburica jasna“ i ima još puno takı.

Nunetovi prijatelji su pretežno tamburaši, odnosno svirci, pa je logično da se družje i van svirki, jel imaje zajednički jezik za pripovitku. Al ne samo da divane, već i zasniraje.

– Kad odemo jedno kod drugog, pa samo da probamo štogod da odsviramo, a onda kad se zaukamo onda nema kraja. Puno puti kad dođem kasno, žena pita, pa di si dosad bio, pa bio sam, sidili smo, pripovidali, malo svirali, pa jel znaš onu pismu, ja pokazem njemu, on meni, i tako to ide.

Ženu Ljilju Nune je upozno posli jednog koncerta na kojem je sviro.

– Eto, moj čitav život se vrti oko pivanja i sviranja. Sviro sam po raznim kulturno-umitničkim društvima, ja sam to volio. Nisam bio valjda dvared u disko-klubu, mene to nije interesovalo, stalno sam bio po tim društvima. I naputovo sam se s njima svu-

dan, nisam bio možda samo u Rusiji i Švedskoj, a ovo po Evropi svud.

Tambure popravlja i pravi u maloj radionici u avliji svoje porodične kuće u Keru. A ovaj majstorski poso je započeo krajom osamdesete godina silom prilika, nije imo ko drugi popravljat tambure jel je majstor **Bela Kudlik** umro.

– **Kogod kaže, ima jedan majstor u Mitrovici. Ajd, mi sidnemo u kola i odnesemo instrumente. Mislim se, mi moramo 150 kilometeri prić zbog mali popravki? Kad smo se vratili natrag, imo sam staru tamburu kojoj je bila polupana gornja daska, i ja je uzo i napravio. Jel moj zanat je stolar i znam s drvetom radit. U ono vrime je bilo dosta svatova, lipo se zarađivalo i nisam ni mislio da ću popravljat tambure. Ja tu tam-**

buru napravim, a kada je Stipan Jaramazović to vidio kaže, imam ja u orkestru puno taki razlupani stari i izgrebani, ajd ti to malo popravi, zalipi, ulakiraj. Iako još nisam imo alata, ja to popravim, a on kaže, ovo je dobro, zašto se ja ne latim tog posla. I tako sam 1989. godine počo.

– **I danas sviram na tamburi koju sam ja napravio. I onda su**

ta tambura napravio, da kažem sto, dvisto, ne znam, a pet puti

kolege donosile poso, daj popravi meni, daj popravi meni, pa sam ja kupovo materijal, mašine, još samo ovo, još samo to, i sad imam svoju radionicu. Posli sam puno stari tambura rastavio i vidio kako su drugi majstori radili, i na osnovu tog sam radio, što se kaže - kradeš zanat. Dosad sam tuš-

sam više tambura popravio.

Nunetova dica su od njega nasliedila muzičku žicu, čer je išla u muzičku škulu, učila je klavir, al se opiridilila za prirodnjačke nauke i tu završila fakultet, a sin ide u muzičku škulu, svira basprim ko otac, al pomalo i radi s njim u radionici.

– **Ima smisla za sve to, al je još mlad, napominje Nune, vidićemo šta će bit.**

Dok smo divanili u lipo uređenoj kući, od Nuneta čujemo da je on najveći dio kuće sam napravio, jel s ocom je ko mlad išo i ziđo, i druge poslove radio, tako da je sve to naučio, a ko stolar je naučio i ono što nuz oca nije. Na kraju saznajemo da Nune dobro kuva i da često skuva užnu dok je žena na poslu. Dica kažu da i to dobro radi.

B. E.

NAJAVA ETNO FESTIVALA BUNJEVAČKI NACIONALNI ILA U BAJMOKU

Opet će se dobro ist!

Bunjevački kulturni centar Bajmok će i ove godine u okviru Dana bunjevačke kulture u Bajmoku 28. avgusta održat „Etno festival bunjevački nacionalni ila” po peti put. Na festivalu će se pripravljat tradicionalna starovinska ila, specijaliteti, i ila za svečane prilike. U avliji KPD „Jedinstvo-Edšeg”, di se čitav festival održava, na licu mista će se pripravljat i koštat ila. Sudeć po ranijim godinama, tu će bit svega od čorbi, zeleniša, mesa, nasuva, kolača, kuvani kuruza, pa do nagusto tarane sa friškom divenicom. Šporelji će bit pripravljeni, i organizator poziva sve koji imaje kakis stari recept da se jave i da učestvuju na festivalu.

Iako festival nema takmičarski karakter, stručni žiri ipak će ocinit: izgled reduše (kako je obučena), opremljenost samog prostora, autentičnost sudi i kuvarski rekvizita,

izvornost pripravljenog ila. Poeni se sabiraje i onda se dodiljivaje festivalska priznanja.

Sve informacije mogu se dobit svakog radnog dana od 7 do 15 sati na telefon broj 762-038. Organiza-

tor poziva goste da dođu na festival, vide i probaje kadgodašnja bunjevačka ila.

NIKOLA ČAKIĆ, SAKUPLJAČ SVETI SLIČICA I KNJIGA NA IKAVICI

Svete knjige i slike

Nikola Čakić, ima zdravo zanimljiv i ridak hobi, bavi se skupljanjem sveti sličica i knjiga na ikavici. Po struki je elektroinstalater i ko taki često je ulazio u puno kuća, di je vrime-nom primetio da svete sličice i stare knjige čame po tavanima jel ji spre-maje bacit. Ko velikom virniku i ka-toliku, to mu je smetalo i bilo žao, pa je take pridmete počo skupljat.

Za deset godina Nikola Čakić uspio je skupit zdravo lipu kolekci-ju sveti sličica. Samo slika Svete Marije ima oko tri iljade, sveti knji-ga na bunjevačkoj ikavici ima oko 50 komada, dok sveti knjiga na ma-džarskom i hrvatskom jeziku ima oko 120 do 150 komada. Sve ovo je izlago na MIRK-u, di je dobio uvik prvo mesto. Ove godine Čakić je dobio veliku zlatnu diplomu za če-tri prva mesta.

– Pošto sam električar često idem na teren i ulazim u kuće, tako sam vidio da velike svete slike, kad stari umru, budu ba-čene po podrumima i tavanima, jel ji po buvljacima prodaju za koji dinar. To mi je ko virniku zdravo teško padalo, i iz te lju-bavi prema viri sam se i počo bav-iti s ovim hobijom.

Na pitanje koji su mu planovi sa ovim knjigama Čakić je kazo:

– Knjige ko knjige su uvik bo-gatstvo, naš narod je kad je počo

da čita svete knjige počo da sva-ća šta su i di su. Javila njim se ljubav i prema crkvi i prema svo-jem narodu. Volio bi kad bi se moji sinovi za ovo zainteresovali, ako ne, biće poklonjene kakoj bunjevačkoj fondaciji.

Ono po čemu će još Čakić ostat zapamćen je i podatak da je upra-vo on otkupio vrata koja su kadgod bila na zgradi bivše Bunjevačke ma-tice.

Zgrada na čoši ulica Braće Ra-dića i Maksima Gorkog, legalno je prodata pošto samo formiranje ondašnje „Bunjevačke matice“ nije zaživilo kod Bunjevaca, jel su se javljali sukobi unutar nji sami. Ta-ko je zgradu legalno kupio biskup Lajčo Budanović, koji je napravio kapelu, i sav inventar i biblioteku su odseljeni u Biskupiju. Zgrada je prodata, nije nacionalizovana od Bunjevaca već od crkve. Mislim da i ona spada u zadužbinu biskupa Budanovića.

Vi ste kupili kapiju te prve zgra-de Bunjevačke matice?

– Jesam, kupio sam glavni ulaz. Vrata su napravljena od dr-veta i kovanog gvožđa, sa svitlar-nikom na gornjoj strani i otvori-ma s jedne i s druge strane. Ona je sad kod moje kuće u garaži. Nji ću metnit na kuću kad se opet priselim u Gat. Bilo je i oni koji su tili otkupit ova vrata od mene al nisam dao. To za me nema cinu!

Za sebe Čakić kaže da je od najredovnijih Bu-njevaca.

– Rođen sam u Ga-tu, a oteleg su najre-dovnijih Bunjevci, s ob-zirom da su se oni prvi naoružali 1918. godi-ne i učestvovali u os-lobodenju Subotice. Pr-va oslobođena enklava

je bila Subotica. Rođen sam 1948. godine, od oca Pere i majke Ma-tilke Pletikosić. Imam dva sina i jednu unuku Magdu, kuću na Paliću i kuću u Gatu. Kuću na Paliću prodajemo pa dolazimo u grad. Kasću još i to da sa kršten u Kerskoj crkvi kod pokojnog Blaška Rajića.

Imate se običaj u lokalnim glasi-lima potpisivat s pseudonimom Bu-njevac, di pišete o istorijskim po-dacima vezanim za Bunjevce. Ka-ke su reakcije na te tekstove?

– Zato što puno naši mladi zna zdravo malo o našoj istoriji. Na priliku, podatak da je 1908. go-dine Marjan Tumbas prikazo pr-vu bioskopsku pridstavu, na Us-krs. Pa kako? Pa tako, ljudi, triba pročitat novine, knjige, tu su is-torijske činjenice. Ako ćemo oz-biljno divanit o našoj budućnos-ti, onda mlade ljude moramo pri-premat i školovat. Puno mladi ljudi kad me vide pozdravljaje me s Faljen Isus, Faljen Bog. To mi je najdraže. Uviek su me zvali Čakić, Čako, a u posljednje vrime počo sam se potpisivat ko Bunje-vac da bi dokazo svoje, da bi pro-budio mlad svit da svate da nije sramota bit ono što jesi. Ako čo-

vik nosi štogod u svojim genima, ne mož se to nikim dekretima, ubiđenjima poništiti.

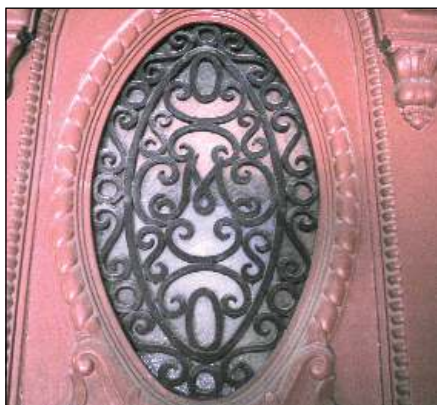
Dal čitate „Bunjevačke novine“?

– Čitam. Smatram da je „Tan-drčak“ pun pogodak. Mlade lju-de triba usmiravat tako da oni svate da nije sramota bit ono što su nam pradidovi bili od pam-tivika. Da nije sramota divanit bunjevački i pisat ikavicom, sma-tram da ćemo takim pristupom za 10 godina sastavit zdrav mladi bunjevački naraštaj.

Šta želite svom narodu u bu-dućnosti?

– Želim da živi ponosno ko što je uviek živio, da ne dozvoli da mu drugi kroje sudbinu, da sami bi-rajaje svoje ljude, da mi sami odlu-čujemo ako triba koga da nagra-dimo, i ako triba da ji kaznimo, da smo mi ti sami koji tribajaje odlučivat, da ne dozvolimo politi-čarima da nas dile, ko što je bilo 1920. godine kad su Bunjevci po-diljeni Trijanonskim sporazu-mom, i niko nije tioda vodi raču-na o Bunjvcima koji su ostali u Mađarskoj, a pogotvo o bu-njevcima koji su oteleg pobigli.

S. K. O.

IZDAVANJE ROMANA „BAKONJA FRA-BRNE” U „SUBOTIČKIM NOVINAMA” NA KRAJU 19. VIKA, IZAZVALO OŠTRU POLEMIKU

Podila med čitaocima čerez Matavulja

Početak objavljivanja romana „Bakonja fra-Brne” u „Subotičkim novinama” 1897. godine i najava njegovog izdavanja iste godine, pokrenila polemiku o moralnosti ovog dila, a glavni akteri su bili urednik novina Karanović, župnik Gromović i uredništvo „Nevena”. Karanović je na početku objavljivanja nastavka romana objasnio da je ovo pripovijetka koja je „crpljena iz života dalmatinski Bunjevaca, dakle naše jednoplemene i istoimene braće”

Prija 112 godina gost u Subotici je bio čuveni književnik **Simo Matavulj**. Ta posjeta je uslidila nakon što su tadašnje „Subotičke novine”, odnosno njezin vlasnik **Mladen Karanović**, u nastavcima objavio dobar dio Matavuljevog romana „Bakonja fra-Brne”, a u oktobru iste 1897. godine i objavio njegovo treće izdanje, koji je i tušta godina kasnije bio oba-

vezna škulska lektira. On je tu bio gost u januaru 1898. godine.

Zašto se Karanović odlučio za objavljivanje nastavka ovog romana a posli i za novo izdanje romana?

Iz onog što nam je ostalo na raspolaganju razlog je jezik, ikavica na kojem likovi iz romana divane. Karanović je, tioda ovdašnjim Bunjevcima koji su u većini bili nje-

govi čitaoci, jedno vako dilo pridstavi. Triba dodat i podatak da su te novine pisale na jednoj mišavini bunjevačkog i srpskog jezika.

Objavljivanje ovog romana, već u nastavcima, diglo je veliku prašinu u Subotici, posebno izmed urednika Karanovića i župnika **Ile Gromovića** (virovatno pseudonim) koji u pismima ne štediti ni pisca ni urednika. Prvo, pa i ostala, pisma u kojem on brani autoritet sveštenstva i crkve glasi vako:

„Štovani g. Uredniče! da li ste vi ovu pripovijetku pročitali od početka do kraja? Ako jeste, kako smijete to otrovno štivo na videlo iznašati? Kako se ne stresete u vašoj duši kad hoćete jedan pravi anđeoski narod s tim štivom baš u njegove najsvetije virske osećaje vriđati. Jeli baš hoćete da ovaj pobožan puk moralno ubijete u srcu mu ljubav prema crkvi, svećenstvu i moralu ugasite? Šta je sadržaj ove pripovijetke. Stari redovnik podučava mladeg tako rekuć u svakoj zloći. Druga još gnusnija dila se tu podučavaju, koja se bez uvrīde i stīda ne mogu spomenuti” - i Gromović moli urednika da se ova knjiga ne štampa.

Na to mu Karanović u novinama odgovara, i oslovljava ga „ti”:

„Današnjom poštom poslali smo ti jedan primerak tebi tako gnusne knjige, da je pročitaš do kraja. Da bi bio umiren uvirava-

mo te da još nijednu knjigu nikome nismo htīli prodat sve dotle dok ne budemo vidili da više njih tako isto misli kao ti.”

Tek dva broja kasnije, izvinjavajuć se skućenim prostorom, Karanović se oštro suprotstavlja Gromoviću iako mu se sad obraća sa „vi”:

„Da je to takvo dilo kao što ga Vi vidite zar bi isto onda moglo jedno prosvitno i moralno tilo izdati? – misleć na izdavača Srpsku književnu zadrugu koja je ovo dilo izdala 1892. godine. I dalje braneć ideju o štampanju „Bakonje fra-Brneta” Karanović kaže:

„Zar je to grih ako se istina gdikad u svojoj nagosti iznosi kao što je slučaj kod pripovijetke. Kada se život crta onda se mora virno, istinito nacrtati a ne lažno; što ne valja mora se šibati, inače se društvene mane neće unapređivati već još pomnožavati”.

Tu urednik dodaje da je ovaj

O DALMATINSKIM BUNJEVCIMA

U „Subotičkim novinama” od 29. januara 1897. godine njezin urednik i vlasnik **Mladen Karanović** je objasnio razloge zbog koji počinje objavljivanje romana **Sime Matavulja** „Bakonja fra-Brne”. Evo šta kaže.

„Godine 1893. izišla je kao 4-a knjiga Srpske Književne Zadruga poduža pripovijetka **Sime Matavulja** „Bakonja fra-Brne, njegovo đakovanje i postrig”, koja je crpljena iz života dalmatinskih Bunjevaca, dakle naše jednoplemene i istoimene braće.

Pisac ove od kritike najpovoljnije pohvaljene pripovijetke g. **Simo Matavulj** i sam je Dalmatinac rodod iz Šibenika.

Svi povisnički izvori o Bunjevcima slažu se u tome, da se najveći dakle glavni dio Bunjevaca doselio iz Dalmacije, zbog čega se zvanično zovu Dalmatincima, osobito u starijim magjarskim povisničkim izvorima. A ova pripovijetka sasvim nas o tome uvirava, da je iliti u niku ruku uzevši: na rodopis (etnografija) nigdašnja domovina Bunjevaca, od kuda se amo doselili zaista: Dalmacija”.

Tu se navodi dio pridgovora pripovijetke koju je napisao **Lj. I.** „Kad putnik putuje od Raba do Pelješca, na cijelom kopnu što vidi uz more, poznaće narod, kakav se ovdje opisuje.

ODLOMAK IZ ROMANA SIME MATAVULJA „BAKONJA FRA BRNE”

Užas

Riznica se izbočila u groblje, a ulazak je u nju iza glavnog oltara. Svud naokolo bjehu starinske skrinje od orahovine, pune crkvenijeh stvari i haljina; škrinje bijahu obijene i ispremetane. Jedini prozorak, na kome su dotle bile jake гвозdene rešetke, sad stajaše razjapljen.

– Daklen, ovuda su ušli!

– Kako su mogli izvrnuti gvozdada?

– Ne vidite kako? – veli fra Tetka. – Tri-četiri antikrista svana potkopali ćuskijama pragove, pa i zajedno s pričagama izvalilo. I moram priznati da je to vrlo višto, jer se zid s one strane mrvi ka krv. Vidi se, vidi da su unapridak sve znali i proštudijali, a to je moga učiniti ćovik koji je poduže ovdin的角度 boravija.

– Daklen, opet sujma mora pasti na Stipana! veli Duvalo propinjući se, te pomoli glavu kroz prozor. – A jest, duše mi, sve, ako ti kažeš! Jeno rešetke cile cilate, a tri se praga drže zajedno, a ćetvrti se razbija na dva komada.

Pošto se svi obrediše gledajuć i ostala tri oltara, koja bjehu poharana i oskrnavljena kao i ostali.

U tom ih zateče podne.

– Šta ćemo sad? – pita Vrtirep...

– Oprostite, braćo, ja se ne namećem ka starišina, ali, videći da ste vi izgubili glavu više nego ja, ja...

– Ti si se ponaša ka pravi ćovik! – reče prvi Tetka – i ja ti zafaljujem!

I svi počese hvaliti Vrtirepa.

– E, daklenka šta ćemo sadak? Jevo već dvanajst uri. O oficijama i drugim službama ne može biti ni govora. Triba crkvu da zapećatimo doklen ne dođe komišijun iz grada. Pa jeto nema ni splate ni brodo-va...

– Pa, ‘ajdemo da štogod pojide-

mo. Nećemo, zar, da sad još crkavamo od gladi – reče Brne i ode prvi.

Drugovi mu zapećatiše vrata, a na prozorak staviše dvije palice na krst, pa ga stigoše u rućaonici, gdje Grgo iznese zelja i suhe ribe.

– Daklenka si se ipak pobrinija za rućak, vridnik naš Grgo – veli Blitvar. – Evalaj ti ga!

– A šta će se, du’ovnici! Božja je volja da ćovik mora ist doklenka je živ, pa se ne znam šta dogodilo! Ali, virujte mi, ja sam još izvan sebekare. Ovi strašni događaj uzeće mi najmanje pet godina života! I još je niko ima duše da me poteže za uvo! Ej, ej...

Duvalo poče jako kašljati.

– Ta-a-ko! – poče fra Brne. – Pet godina veliš! Ja bi prista i na deset za meneka. Ja ne znam šta će s menom biti!

– Ne bojim ti se ja glavni, Brne! – reče mu Vrtirep. – Nisi ti primeka srca, iako nisi za ćovik! Nego ćuvaj se, da ti ... krk! ... znaš, da ti ne krkne žila ka siromaju fra Vici jutroske.

– Ali ja nisam nikada mlogo pija.

– Nisi pija, ali mlogo se ‘raniš i mlogo ležiš! A sam kažeš da te od nikoga vrimena štiple za palce od nogu. To može biti podagra, ka pokojnom fra Felicijanu.

– O bože, saćuvaj, i blažena Dvice!... Šta govoriš?... Prođimo se šale i zadirkivanja na ovaj crni dan, na koji će sve kršćanstvo procviliti...

Dode Škeljo.

– Ma ja ne bi’ pušta puk amo za danas i sutra! – opazi Tetka.

– A kako ćemo im zabraniti!... U manastir možemo da i’ ne puštamo, ali najposli, neka i’ isprid mađupnice!

Desetak prekovodana vucijahu

splatu (vesla bjehu potopili lupeži) punu ljudi, među kojima bjehu Srdar i Bakonja. A brodiće bješe odnijela voda.

– Sve sam ćuja i razbra, sve..., i za crkvu, i za gvardijana! – reče Srdar izlazeći s nategom. – Ja ne mogu više! Dobro će biti ako i ja ne platim glavom. Idem odma’ da legnem. Naredite da mi se donese u kamaru vruće rakije.

Zaista izgledaše ćovjek kao da je godinu bolovao!

Za njim se izvere Bakonja, takođe jedva se držeć na nogama.

Stric poče da ga prati.

– Ta-a-ko! Božjaće, nesrećo, gubo, izrode, magare od magareta. Tako, je li? Ti da se junaćiš! Ti da se ugledaš na onoga manitova! Šta bi ja još doživija od tebe, kad bi te kraj sebek trpija! Ali je ovo posljednji razgovor među namikarce! Sutra još neka te vrag nosi otkud si doša, jer taki nisu za redovnike nego za ‘ajduke. ‘Ajde u ćetu Radekinu, ‘ajde se po’ajdući ka kakav rkać, pa ‘araj crkve i manastire.

Ali Bakonja ne hajaše za te rijeći, nego uze suhe haljine, pa se skloni iza vrata da se preobuće.

Tada Brne otide u kuhinju i zamoli kuvara da mu i sinovcu odnese vruće rakije. Ali kad njih dvojica dodoše, Bakonja već spavaše. Fra Brni ne osta drugo no da legne i on.

U sumračak probudi se Naćvar nešto voljniji.

– Diži se, Ive!... Ustani, moje dite, i donesi vode! – reče blago.

Bakonja, jako zaćuden, poče.

.....

Dockan u noć stiže iz grada „komišijun”. Dode Škeljo da to javi fra Brnu, te Bakonja izide sa stricem pred manastir, gdje već čekahu ostali fratři. Četiri lacmanina odjahaše sa konja, pa Dundak za njima.

– Za divno ćudo kako ste mogli stići! – reče Vrtirep rukujuć se sa najstarijim. I svi se fratři tome ćudiše, a pretur poče da se hvali kako su sve u kas došli od grada.

Bakonja prihvati jednu kožnu torbicu koju mu pruži jedan mlad gospodin ride brade, suh i živolan.

– Ko je ovaj jarćić? – zapita Bakonja Dundaka.

– To je likar. Ćini mi se da je rkać, jer govori, kao i oni.

Gospoda sve „prekelajuć” ućoše u manastir.

– A ova baba – pretur! – govoraše Bakonja gledajuć sa strane staroga bezbrkoga ćaćura.

– A ko je onaj pogureni kulješa?

– Ono je ađutant – odgovori Maćak. – Kažu da je puno ućen ćovik, da umi latinski ka fra Tetka.

ODLOMAK IZ ROMANA GABRIJELE DIKLIĆ (II)

Snaš Kata na mrginju

VATRA I LJUBAV
NAJDARED PLANU

Gazda Ento je bio zadovoljan. Sve je teklo po planu. Sve je on to nadgledao, pa i kad je moro otić u varoš da svrši kakigod poso vraćo se što je prija mogo. Sricóm, pa mu je i vrime išlo na ruku.

Bandaš Joso se samo malčko privario u računu. Poso nije bio gotov u subatu do podne, već saticák posli. Zato nisu užnali u dvanajst ko obično, već su mislili da je bolje završit prvo još to malo posla što je ostalo, a posli ila da se razilaze kućama.

Ostalo je još dva otkosa, kad je Joso bandaš pogledao na gazda Entinu košaru i opazio da se puši dim iz trske nuz odžak na maloj kući koja je bila u produžetku košare. Znao je da će vatra planit istog trena.

– Ljudi, vatra! – viknio je, bacio kosu i koliko ga noge nose potrčó do staje.

Oma se popo listvama na krov i vilama, dobrim dalje od vatre, raskinuo krov. Nek izgori što mora, al nek ne zavati cio što se pruža svr dugačke košare. Ljudi su donesivali vodu iz alova i buradi što su bila kraj bunara, napunjena vodom za polivanje risara na završetku risa. Ženskadija je vukla vodu iz bunara. Vatra je buknila, njoj se se nije moglo prič bliže, samo se pazilo da ne zavati cio krov. Joso je naredio da se ono misto di je raskinuta trska i građa poliva vodom da se vatra ne proširi. Već ga je zavaćó vruć ajer što se širio oko vatre. Košulja i pantalone su mu bile od gara a lice bilo umrčeno kad je vatra ugašena. Gazda Ento koji je bio u drugoj avliji kad je opazio vatru, potrčó je ko brez duše.

– Vranjeee, odvezuj konje! – prodero se.

– Nema potrebe, košaru neće zavatit – kazo je Joso, salazeć s krova. Vidio je i gazda Ento da je tako, al ko da nije virovo. On je pomislio da košari nema pomoći, al samo da se na tom završi da ne plane i sve drugo, kuća, salaši, gumno. Danima vlada žega, a trska suva ko barut. Svatio je da do tog nije došlo i bio zafalan bandašu i ljudima iz njegove bande.

– Fala ljudi, ajd, site pa se razladite – zafaljivo je gazda Ento, al su oni kazli da ima vrimena za sidenje, već da će prvo završit žito. Osto je samo Joso da se umije i strese gar sa sebe.

– Donesi jednu od ti nenošeni košulja što su mi tisne, pa daj tom momku da obuče, di mož tako ić kući. I peškir ponesi – naredio je gazda Ento Tilki.

Prišla je do bunara i zastala. Joso je svuko progorenu košulju, ladnom vodom kvasio ruke i ramena i ispiro sapunicu s kose. Kad se uspravio, opazio je Tilku, a pogled mu je osto prikovan za nju. Nagledo se divojaka, jedne zavodio, druge se same namećale, po dikoju pratio kući, al ovaku još nije vidio. I ona je gledala u njeg i u trenu pomislila da je priviđenje. Bio je zdravo nalik momku iz njezini divojački snova, visok i stasit. Pramenovi mokre, guste kose pali su mu na čelo. Lice pocrnilo od sunca, crne vesele oči čudnog, pomalo zagnetnog sjaja, tanke nausnice i usne na kojima ko da se zadržala neizgovorena rič, sve je bilo lipo ko naslikano, sve mu je dobro stalo. Po jakim rukama crnim od sunca vidile su se plaše zaparane slamom i crvenilo od maloprijašnje vatre. Od njegovog pogleda srce joj zai-gralo, pa joj se činilo da svaka šara na delinskom levešu drće. Cilo tilo zavatila je vatra nalik maloprijašnjem plamenu koji je gasio.

Kad je ostila da joj lice gori, skrenila je pogled, pružila peškir, al se nije ni pomakla s mista. Uzo je peškir al za trvenje nije bilo potrebe, podnevno sunce popilo je i posljednju kap vode s tila. I jedno i drugo poželili su da ovaj tren traje što duže, a znali da će ona, čim je zovnu, morat otić. Zato je u ti nekoliko riči koje su izgovorili u naletu snažni osićanja, nejasni i nevišto složeni, bila sadržana samo velika želja da se opet nađu, a sve drugo kazivali su pogledi. S malo riči zakazan je sastanak na Veliku Gospojnu u varoši, al ne i tačno vrime i misto.

– Tilka! – viknila je Janja dok je po dugačkom astalu ređala pladnjove – pomozí snaš Tezi isić pogaću.

Tilka je pružila Josi košulju, al on je uzimajuć je poželio dodirnit njezinu nigovanu ruku i, naspram njegove, skoro bilu kožu nalik na svilu. Uvatio je i ovlaš stego. Obazrla se natrag, osmotrila jel ji kogod gleda, istršla se i naglo potrćala.

Stigli su risari i Joso je pošo u susrit. Domaćinu i domaćici su pridali žitni vinac. Ona ji je poškropila svetom vodom. Domaćin je uzo od bandaša vinac od klasja i obisio na zid. S malo riči, al od srca zafalio je Bogu što je kosidba privedena kraju. Svima se na licu mogla pročitat dragost kad je izgovorio riči:

– Dao je Bog, ris je okončan, biće kruva za sve!

Onda su očli do bunara. Polivali su se već po običaju vodom iz buradi. Osim prašine i osi odića njim je još prilikom prijašnjeg gašenja ispolivana tako da su jedva čekali da se ošmuraju vodom i prisvuku u čistu odiću. Risaruše izmaknute, sakrivene svlačile su izblidilo ruvo koje se samo od sebe kidalo u pantljike.

Avlijom se širio miris ila, a oni

gladni, požurili su za astal. Joso je zaosto, misli mu obuzo maloprijašnji susrit. Sio je na ostavljeno misto izmed bandašice i gazda Ente. Okrenut licom naspram udaljeni vrata litnje kujne, gledao je Tilku kako uspravno koraca donoseć ilo, dok joj se struk lomí, a pri naglom okretu mrske njezine šarene delinske suknje ko da igraje.

Gledao je za njom i bio srdit na se što se zagledao u onu koja mu ne prilíči i koja neće moć bit njegova. Moždar me na Gospojnu ni pogledat neće! A onda se pravdo sam sebi da ne mož, valjda, oči zatvorit, pa ne gledat. Što je lipo, lipo je, pa makar to ostala samo želja.

Užnali su napolju u ladu. Gazda Ento i snaš Stana sili su za isti astal s risarima, a Janja i Tilka su pomagale snaš Tezi. Bio je srićan što su ga Bog i ovi ljudi spasili velikog zla i to nije tío sakrit. Zato je posli naredio da se donese i vino iz podruma. I risari su imali razloga za radost. Okončali su ris i dobro zaradili. Jedan od risara pono je i tambure, i čim je zasviro krenilo je kolo, jedno pa drugo. Istina je da su se naradili u risu, malo spavali i već do izlaska sunca napleli uža a onda sve do mraka radili ris, al mladost je to. Čim su sa sebe sprali prašinu, razladili se i užnali u njima je bilo i volje i snage da na kraju najvažnijeg posla, risa, daju sebi malo oduška. Kad su posidali, začula se pisma „Umorno je zlato moje“, „Zvoni zvonice, čoban tira ovce“, a onda su svi pogledali bandaša:

– Ded ti, Joso, otpivaj koju pismu – nagovarali su ga.

Joso se isprva nećko, a onda je prišapljo tamburašu koju će pismu. U tišini dudovog lada, obuzet nikim naročitim osićanjem zapivo je ko što nikad nije:

***

FUDBALERI SPARTAKA OBRADOVALI LJUBITELJE SPORTA

Krenilo i u Evropi

Posli osvojenog četvrtog mesta u domaćem takmičenju, subotički fudbaleri bore se za nastavak evropske pripremitke. Nov trener je uno više ofanzive, a u njoj se dobro snašo i džoker Aleksandar Nosković

Glavna vist u sportskoj Subotici su svakako zdravo dobri rezultati fudbalera Spartak Zlatibor vode. Nije ji dugo bilo u najjačoj ligi Srbije, uspili su da se u nju vrate posli deset godina pauze, al ne samo to. U debitantskoj sezoni su uradili ono što je malo ko očekivo, osvojili su četvrto mesto na tabeli, a tim rezultatom su ostvarili plasman u kvalifikacije za Ligu Evrope.

Sa poništo izminjenim timom, al i novim trenerom **Draganom Miranovićem**, Spartak je prišo prvu pripremu na evropskom putu. U dva meča protiv Diferdanža iz Luksemburga „Golubovi” su zabilježili pobidu i nerešen rezultat, i zaslužno se plasirali u treće kolo kvalifikacije, di je već čeko ukrajinski Dnjepar.

U vrime pisanja ovog teksta ne znamo ishod dvomeča sa Dnjeprom, al zamo da je Spartak posli prve utakmice imo pridnost od 2:1. Iako su Ukrajinci bili favoriti, subotički fudbaleri su u najboljoj ovosezonskoj partiji potvrdili da se sportski kvalitet jedino mož izmirit na terenu. Jeste, pokazali su Ukra-

jinci da se znaju dobro loptat, pas igra im je vrhunska, lako dolaze do šansi, ali ni naš Spartak nije za bacanje.

Trener Miranović je već više puti divanio da ga ne interesuje kako drugi igraju, već samo igra Spartaka. Tako i priprema svaki meč, ne gleda ko je protivnik, već samo da Spartak bude bolji, uz ofanzivu koja daje rezultate.

U ofanzivnoj ulozi dobro se snašo i **Aleksandar Nosković**. Iako još nije počo ko starter nijedan meč u Evropi, u sva tri dosad odigrana bio je pravi džoker. Njegov šut je fudbaler Diferdanža skrenio u sopstvenu mrežu za izjednačujući gol na samom kraju utakmice. I u revanšu u Novom Sadu Nosković je naterao golmana Luksemburžana da odbije loptu do **Adamića** koji je na kraju postigo gol za potvrdu pobeđe od 2:0. Ništa drugačije nije bilo ni u prvom meču s Dnjeprom. Pri rezultatu 1:1 Nosković je zablisto, napravio nekoliko dobri poteza i izborio se za penal posli kog je **Torbica** postigo gol za 2:1.

– **Takva je uloga džokera, mo-**

raš da udeš na teren i napraviš potez koji pomogne tvojoj ekipi. Naravno da bih, kao i svi, želeo veću minutažu. Nadam se da ću je i dobiti, na meni je da se pokažem što bolje u mečevima kada imam priliku i skrenem pažnju na sebe. Ispotavilo se da su u dve utakmice

sa Luksemburžanima i jednoj sa Ukrajincima tri poteza bila deo akcije koje su potvrdile golove – kazo nam je Nosković, a potom nastavio:

– **Kao i svako ko ulazi sa klupe uvek dajem 150% sebe. Moraš tako kada znaš da nemaš celu utakmicu na raspolaganju. Ulazim maksimalno koncentrisano, trudim se da ne grešim. Do sada sam bio akter akcija za tri gola, nadam se da ću se konačno i redovno upisati u listu strelaca. Jeste da nije bitno u timskoj igri ko postigne gol, bitno je da ekipa pobeđuje. Svoju šansu čekam, doći će kad-tad. Prezadovoljni smo ovim što smo do sada uradili, a sa velikim optimizmom krećemo na revanš meč u Ukrajini.**

Ko i svakom derancu i Noskoviću je lopta bila jedna od prvi sigračaka. Za njom je ozbiljnije počo trčat u mladim kategorijama Preporoda iz Novog Žednika, a vrlo rano je počo tražit svoj fudbalski put.

– **Fudbalom se bavim već dosta dugo, još od svoje šeste godine. Prvo sam počeo da treniram u Preporodu iz Novog Žednika, a vrlo brzo sam nastavio dalje. Kada sam već stasao za kate-**

goriju pionira, prešao sam u subotičku Bačku 1901. Deo staža u mladim kategorijama proveo sam i u Severu, a kao omladinac sam prešao u Spartak – kaze Nosković.

Iako većina igrača iz omladinske kategorije čeka da pride u prvi tim, ritko ko to i dočekao. Uglavnom je češći put do prvog tima malo naokolo. Upravo je tako išo i Nosković. Njegov talenat je bio neosporan, al mesta u prvom timom Spartaka nije bilo.

– **Posle omladine Spartaka sam zaigrao za prvi tim Severa. Dobre igre su me dalje odvele u Radnički iz Bajmoka. Nisam odustajao od vere u sebe, trudio sam se na trenizima, borio na utakmicama, i konačno dobio priliku da zaigram za Spartak.**

I dok se bori sa luksemburškim i ukrajinskim defanzivcima, Nosković zna da je početak domaćeg takmičenja zdravo blizu.

– **Prvenstvo samo što nije, a čekamo i prvi meč sa BSK-om. Nastavljamo tamo gde smo prošle sezone stali. Uz ofanzivniji stil igre koji se sada u Spartaku neguje, verujem da će još više publike uživati u lepoti fudbala – kazo Nosković na kraju.**

I. S.

POVRAĆAJ NACIONALIZOVANE IMOVINE JOŠ NI NA VIDIKU

Denacionalizacija jel restitucija

Poput očuvanja nacionalnog identiteta, čuvanja od zaborava naši lipi pisama, nošnji i igara, našeg jezika, isto toliko je važna za bunjevačku nacionalnost i rehabilitacija mnogih naši dida i pradida, kroz restituciju i denacionalizaciju oduzeti svi dobara, koje su oni s mukom sticali za svoja pokolenja

Mislim da u Vojvodini nema opštine u kojoj, prilikom izdavanja državnog poljoprivrednog zemljišta nije bilo manji jel veći problema, a svudan je bilo prisutno veliko nezadovoljstvo poljoprivrednika. Obično su „nadležni” nalazili „krivca” u Zakonu o poljoprivrednom zemljištu, koji i nije mogo bit bolji, (mada je u osnovi sasvim prihvatljiv i primeren sadašnjim okolnostima), jel u okruženju nemamo baš tušta pozitivni i negativni slučajeva. Naime, u svim zemljama koje su prošle tranziciju, državno zemljište je, ko i druga dobra, bilo prithodno podvrgnuto RESTITUCIJI – DENACIONALIZACIJI, a tek potom, ukoliko bi štogod malo poljoprivrednog zemljišta i ostalo u državnoj svojini, pribigavalo se izdavanju istog od države. Samo da se podsitimo, Zakonom o prijavljivanju i evidentiranju oduzete imovine iz 2005. do kraja jula 2006. godine je evidentirana sva oduzeta imovina za koju postoje zakonski pravni slidbenici. Potom, u Zakonu o poljoprivrednom zemljištu iz 2006. godine, u jednom članu se prizicno navodi da zemljište za koje postoji bilo kakki osnov da bude vraćeno starim vlasnicima, ne mož bit izdato na duži vrimenski period od tri godine. Spomenuto onda i... NIKAD VIŠE! Umisto povraćaja, upravo u posljednji par miseci, svidoci smo „uskrsnuća” pojedini, doduše propali kombinata. PKB je posto preduzeće u vlasništvu grada Beograda, Zemun će virovatno istim stopama, a uveliko se pripravlja još nekoliko „podržavljenja” poljoprivredni preduzeća u Vojvodini. Dakle, u nikom smislu vraća-

mo se komunizmu, koji nije doživio konačni krah još jedino na Kubi i u Sivernoj Koreji.

Cigurno da je Srbija unikat po pitanju odnosa prama restituciji i da smo uspili izvest jedinstven ekonomski eksperiment sprovođec privatizaciju prija restitucije, odnosno, denacionalizacije. Zbog toga je prilikom privatizacije u Srbiji, a pogotovo privatizacije poljoprivredni preduzeća, oprano isuviše kapitala „sumnjivog porikla”. Virovatno će rezultati ovog eksperimenta, koji nije zasnovan na ekonomskoj i etičkoj logiki, ubrzo bit analiziran ko pokušaj osuđen na propast, baš zbog svoje ekonomske, moralne i etičke neutemeljenosti.

Samo da podsitim, Bunjevci su kadgod većinom živili na salašima, bili dobri i vridni poljoprivrednici i kroz mukotrpan rad i odricanja nekoliko generacija, stvorili su manja jel veća porodična imanja. Parčetići, Jozići, Raići, Bošnjaci, Matarici, Firanji, Kaići, Vidakovići, Ivankovići Dulići, Knezi, Matkovići, Budinčevići, Ivandekići, Horvacki, Stantići, Skenderovići i mnogi drugi), vikovima su bili uzor svim paorima na ovim prostorima, da bi četrdeset pete, baš oni najvridniji postali državni neprijatelji jel, u boljem slučaju, građani najnižeg reda.

Poput očuvanja nacionalnog identiteta, čuvanja od zaborava naši lipi pisama, nošnji i igara, našeg jezika,

ODUZETI I ZEMLJA I PONOS

Povraćaj oduzete imovine znaćio bi ponovni ekonomski priporod bunjevačkog bića koje je u tom pogledu istinski osakaćeno posli Drugog svitskog rata. Došlo je vrime da se Bunjevaćki nacionalni savit ozbiljno pozabavi i ovim pitanjom i dužnost je svi članova Nacionalnog savita da, brez obzira na svoju političku pripadnost i političko ubiđenje, vridno i iskreno rade na ovom pitanju.

isto toliko je važna za bunjevačku nacionalnost i rehabilitacija mnogi naši dida i pradida, kroz restituciju i denacionalizaciju oduzeti svi dobara, koje su oni s mukom sticali za svoja pokolenja.

Ciguran sam da je pitanje denacionalizacije zajednički imenitelj s našom braćom koji se izjašnjavaju ko Hrvati i da bi ovo pitanje moglo otvorit put iskrenoj i plodotvornoj saradnji. Ovo zbog naši zajednički dida i zbog naše dice. Naše dide i pradide nam ne bi oprostili ukoliko ne ištemo od države ono što njim je uzela, jel nisu sticali da bi država davala njevu zemlju u arendu i kuće u kiriju. A naša dica i unuci, budući Jozići, Dulići, Skenderovići i svi gori prizimenima navedeni i nenavedeni neće nam oprostit ukoliko za nji ne vratimo nama što su naše dide stekle.

Saša Bošnjak

BEZ TELESNOG NEMA NI DUŠEVNOG MIRA

Kako postići duševni mir

Ulaznica za postizanje i telesnog i duševnog mira je harmonija sa samim sobom i sa okolinom

Duševni, unutrašnji mir i spokoj čemu svi težimo znači biti u harmoniji sa samim sobom ali i sa drugim ljudima i okolinom. Većini, to međutim, teško uspeva, pre svega zbog toga što je čovek prirodno okrenut samom sebi i zaokupljen sopstvenim mislima i problemima. Time nanosi štetu ne samo sebi jer je stalno u brizi, grču i konfliktima, nego gubi vezu i sa drugim ljudima i okolinom.

Naš um stalno radi, i to je velika ljudska prednost ali istovremeno i naše prokletstvo jer čovek stalno nešto planira, analizira, komplikuje želeći da promeni sebe, svoj život, svet u kome živi. Kod prosečnog pojedinca ova stalna umna aktivnost se najčešće vrti oko raznih ličnih problema za koje u većini slučajeva ne postoje logička rešenja. I ako „rad svesti” postane preteran, odnosno, ako pojedinac postane okupiran razmišljanjem o sebi i svojim problemima, njegov emocionalni kontakt sa drugim ljudima slabi te čovek ne može da izađe iz granica svoga „selfa” i ostaje zarobljen u svom telu i nemiru.

Stalne samoanalize, naime (koje su korisne samo do izvesne mere) i koncentrisanje na svoje probleme stvarne ili umišljene, čine njegovo telo stalno napetim i uznemirenim. I što je naš mozak aktivniji telo postaje tvrđe, rigidno, kruto, nesposobno da reaguje prirodno i spontano.

Sve se to odvija nesvesno i tek kada se pojave određeni simptomi u vidu telesnih napetosti, „grudvi” i „knedli” u grlu, grudima, stomaku ili simptome (rigidnost) koja počinje da smeta. I sve dok je čovek u grču on nema duševni mir, jer naše telo i psiha su povezani,

ono što mislimo i osećamo odrađuje se i na našem telu, i obrnuto. Jednostavnije rečeno, bez telesnog mira, nema ni duševnog mira.

Da bi se sve to izbeglo stručnjaci preporučuju stalno prilagođavanje, suočavanje sa problemima, razgraničavanje bitnog od nebitnog, stvarnih od nevažnih problema i njihovo konstruktivno i blagovremeno rešavanje.

Postoji još jedan jednostavan i svima pristupačan način za prevazilaženje mira napetosti, a to su vežbe disanja. Poznato je da većina ljudi diše nepravilno, odnosno plitko, u stresu pogotovo. Tada orga-

nizam ostaje bez dovoljno kiseonika neophodnog za njegovo pravilno funkcionisanje. Duboko i smireno disanje, međutim, pomaže da osetimo svoje telo, ono probija i „razbija” mišićne čvorove i napetost, nakon čega će energija koju svako telo ima slobodno prostrujati i učiniti naše telo življim, mekšim i opuštijenim. Zbog toga moramo biti u stalnom kontaktu i sa svojim mislima i sa svojim telom slušati njegove signale i reagovati u skladu sa njim.

Naše telo je zapravo najbolji pokazatelj i barometar našeg raspoloženja, u krajnjoj liniji, naše lič-

nosti. Ako poznajemo dobro telo, ako smo u „dobrom” kontaktu sa njim, umećemo da najbolje procenimo i „pročitamo” i druge ljude. Na osnovu nečijeg izgleda, držanja, izraza lica, načina kako neko hoda, stoji i sl., možemo proceniti kako se neko oseća, šta misli, planira, kakva je ličnost. Ukočen stav i držanje označava rigidnu osobu i isto takvo mišljenje. Opušten stav, uplašen izgled ukazuje na ličnu nesigurnost. Oči su poseban i značajan pokazatelj nečije ličnosti, one mogu biti tople, sjajne, tužne, uplašene, zatvorene, ubojite, hladne. itd. Sve ćemo to bolje razumeti ako poznajemo sebe, svoje misli, svoje telo i reakcije.

PRETERIVANJE U ANALIZAMA

Stalne samoanalize, naime (koje su korisne samo do izvesne mere) i koncentrisanje na svoje probleme stvarne ili umišljene, čine njegovo telo stalno napetim i uznemirenim. I što je naš mozak aktivniji telo postaje tvrđe, rigidno, kruto, nesposobno da reaguje prirodno i spontano.

Najzad, kroz kontakte i razgovore sa drugim ljudima lakše ćemo i svoje probleme rešavati, jer razmena iskustava i podrška drugima uvek pomaže. Tako ćemo izići iz svog selfa (samog sebe) i ostaviti bolje odnose sa okolinom, što će nas učiniti smirenijim i zadovoljnijim. A to je ulaznica za postizanje i telesnog i duševnog mira, harmonije sa samim sobom i sa okolinom.

Desa Kujundžić, psiholog

DAVNAŠNJA IDEJA O OBNAVLJANJU ČUPRIJE ZA MLADENCE KONAČNO SE OSTVARIVA

Nova Gabrić ćuprija

Subotica će dobit novu Gabrić ćupriju, al na mistu di je i kadgod bila, na Prozivki, u centralnom parku. Ugovorom koji su nedavno potpisali Grad i Kompanija „Europetrol” treba da se obezbidi 8 miliona dinara, a radovi će bit završeni sredinom avgusta miseca. Projektom koji su kao idejno rišenje izradili **Dragana Mijatović** i **Aleksandar Alavantić**, tri ba da se ispod ćuprije napravi i bazenčić s vodom kako bi ćuprija zaista to i bila.

Svi Subotičani zanadu za ovu ćupriju jel je bila nezaobilazna na vinčanjima. Mladoženja bi priko ove ćuprije prinosio mladu na rukama da bi ona bila virna i da bi brak bio srićan. Čak kad je ćuprije nestalo u podizanju zgrada na Pro-

zivki, svatovi su dolazili do mista di je ona bila i izvodili isti čin.

Kako se **Blaško Gabrić** prisića, on je pokrećo inicijativu dok je još bio odbornik u opštinskoj Skupštini, da se ćuprija obnovi. To je činio 5 puti, da bi se, evo, sad ta ideja sa dugaćkom tradicijom i realizovala. Podsića i na svoj komentar kad je u Skupštini kazo da bi ova ćuprija davno bila obnovljena samo da se zove Kasa-ćuprija. On podsića da je prva, originalna ćuprija bila na današnjoj Bajnatskoj ulici, a tek onda ode na isto kadgodšašnjoj Hercegovaćkoj, koja je išla od Beogradskog puta, od Maslošove mijane, pa do Prvomajske. Ona prva je zbog velikog blata primištena na sadašnje misto, di je bio beton zbog mlina.

V. M.

HOROSKOP ZA AVGUST

OVAN: Postojeće različita gledišta med saradnicima u rišavanju niki poslovni interesa, al će novi nesporazumi stvarat napetu atmosferu u vašem okruženju. Prijaće vam emotivno interesovanje voljene osobe i njezina potreba da vam ugodi. Zdravstveno ćete se osiĉat izvrsno.

BIK: Imaćete utisak kako se prilike na poslovnoj sceni minjaje u pozitivnom pravcu i u skladu s vašim osnovnim interesima. Voljena osoba neće dozvolit da porodica trpi zbog vaše karijere el veliki ambicija, koje vas međusobno udaljavaje. Zdravlje izuzetno dobro.

BLIZANCI: Potrebno je da preciznije razgraniĉite svoje poslovne obaveze, jel pritirana angažovanost na različitim stranama mož prouzrokovat neugodne situacije. Imaćete osiĉaj kako vam nedostaje prisustvo i emotivna pažnja voljene osobe, al se ljubavna kriza brzo rišava. Zdravlje dobro.

RAK: Dilovaćete neskromno i pritirivat u svojim zahtivima, jel se nećete moć pomirit s prosiĉnim rezultatima. U ljubavnom životu očekivaje vas niki novi, al i intrigantni događaji. Mož bit manji problema s varenjom.

LAV: U skladu sa svojim praktiĉnim interesima biraćete nove poslovne teme el ciljove, al će poslovna nota koju budete zagovarali naić na negodovanje kod neki saradnika. U ljubavnom odnosu ništa nećete pripuštati sluĉaju, al će vas strasti odavat više nego što nasluĉivate. Privazićete zdravstvene probleme.

DIVICA: Umićete ostvarit realnu procinu i nametnit svoje mišljenje prid saradnicima. Na dobar naĉin vridnovaćete nove poslovne prilike, tako da se nećete upuštati u financijski rizik. Uporno ćete tražit

izlaz iz emotivni situacija koje nisu po vašoj volji. Povrimene glavobolje.

VAGA: Postojeće saradnici koji će stalno unosit dodatnu tenziju i tako otežavat vaš poslovni el društveni položaj. Potrebno je da se opriidilite za novu poslovnu viziju el za pouzdanog poslovnog partnera. U ljubavnom životu višto ćete izbiĉavat intrigantne situacije. Ne bi tribalo bit zdravstveni problema.

ŠKORPIJA: Težićete ostvarenju visoki profesionalni standarda, al vaši saradnici imaće drugaĉija mirila vridnosti i često minjat svoju strategiju dilovanja. U ljubavnom odnosu saĉuvajte trizvenost duva i mudrost, jel partner vas mož iznenadit na neugodan naĉin svojim ponašanjem. Depresija.

STRILAC: Znaćete da pritirano eksponiranje el dodatni rizik u poslovnim susretima pridstavljaje loš izbor, pa ćete slidit „zacrtna pravila” i utvrđene kriterijume. Teže ćete kontrolisat svoje strasti, tako da partner na pogrišan naĉin mož tumaĉit vaše ponašanje. Bićete loše raspoloženi.

JARAC: Moraćete prilagodit svoje kriterijume u odnosu na interesovanja koja privlaĉivaje na poslovnoj sceni. Voljena osoba će odbijati vaše planove, al nema razloga da se dodatno uzbuĉivate. Budite mudri, jel nakon ljubavnog zaštišja očekiva vas nova el iznenadna srića. Moguć nazeb kad mu vrime nije.

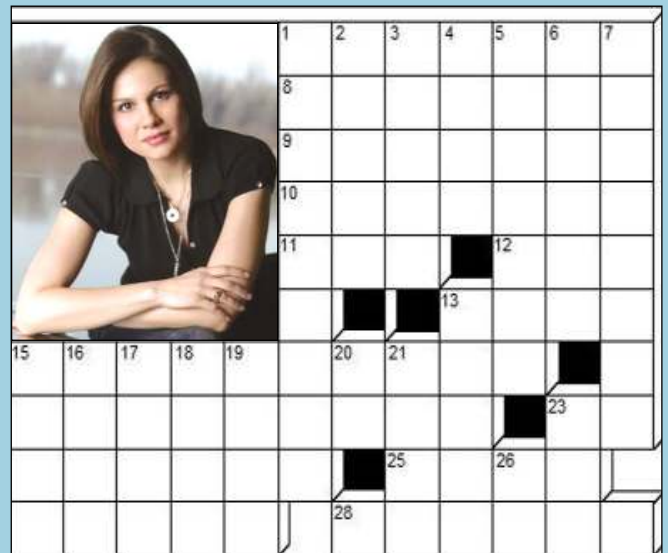
VODOLIJA: Pažljivo ćete pratit nove informacije el važne događaje na poslovnoj sceni, s namirom da uspišno ostvarite svoje dugoroĉnije interese. U ljubavnom životu imaćete osiĉaj da nepravedno trpite zbog ĉijegod neraspoloženja el nerazumivanja. Po pitanju zdravlja osiĉaćete se izvrsno.

UKRŠTENE RIĀI

VODORAVNO: 1. Naljutit; 8. Vrsta morski životinja, školjki; 9. Ālan posade ajeroplana; 10. Struĉnjaci za anatomiju; 11. Blaženstvo; 12. Neotiĉan trzaj; 13. Ponos; 14. Naša TV-voditeljka na slici; 22. Prosvititelj; 23. Auto-obilužje za Āĉak; 24. Redovan; 25. Sitnica, mrvica; 27. Vrsta južnog voća; 28. Zarasla šuma;

USPRAVNO: 1. Nadodat; 2. Misto u Izrailju; 3. Mornar iz crtani filmova; 4. Donet unutra; 5. Naš raniji fodbalski trener, Stevan; 6. Struĉnjak za atomistiku, atomistiĉar; 7. Jezero u Južnoj Americi; 13. Greda; 14. Veliĉina; 15. Muško ime; 16. Kristov izdajnik; 17. Vrvovni egipatski bog; 18. Tip Ladinog vozila; 19. Raniji talijanski košarkaški klub; 20. Oliver Tvist (skr.); 21. Porodiĉna grana; 23. Vrsta napitka; 26. Mira za dužinu u Japanu.

Dragan Tovarišić

RIŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

VODORAVNO: Talijan, emirati, tupavac, or, Vana, v, ĀA, at, Adidas, NIKOLA ŽIGIĆ, t, opasivano, ilo, volina, ataman, anemona, agava.

RIBE: Pažljivo ćete proviravat različite informacije koje mogu uticat na poslovnu dinamiku i na ostvarenje vaši planova. Dilovaćete aktivno i znat upotribit uspišnu formulu u poslovanju, brez obzira

na situaciju u kojoj se nalazite. Potrudite se da dilujete dovoljno podsticajno na svojem emotivnog partnera. Obratite pažnju na imunitet!

Dragan Tovarišić

Knjige u izdanju Bunjevačkog informativnog centra

500 dinara

500 dinara

350 dinara

400 dinara

300 dinara

NOVO - 250

Knjige u izdanju Bunjevačkog informativnog centra možete naručiti na telefon 024/523-505, po navedenim cinama i nuz poštanske troškove.

Dužionica u Somboru 2010.

